

ANTIDOTARIUM GENERALIS,

PER

JO. JACOBUM WECKERUM
editi,

LIBER PRIMUS.

DE FOLIIS seu
herbis.

CAPIT I.

U' m de Medicamento-
tum materia hoc pri-
mo libro disserere no-
bis propositum sit, pri-
mo de naturali anima-
ta insensibili agemus,
à foliis seu herbis sum-
pro exordio. Sunt ita-
que herbae latiores plan-

Herba qua.

Domesica-
rum electio.

Locus colli-
gendi her-
bas.

Tempus col-
ligendi her-
bas.

tarum partes: & vel peregrinae, vel domesti-
ca. Quae apud nos nascuntur, deligendae sunt
succis plenae, floridae: fugiendae grandiores,
graciliores, & marcidae. Comae ergo cum flo-
ribus sumendae sunt. Colligantur autem in
montibus, collibus, & planis locis: ipsis
montibus altissimis colligi debent, locisque
Soli & vento expositis: paucis exceptis, quae
collibus frequentiores, magisque odoratae
sunt, ut chamædrys, & chamæpitys. Quae
verò locis planis duntaxat nascuntur, ex lo-
cis siccioribus, & à lacubus, & fluminibus pro-
cul distitis colligendae sunt, nisi rigus gau-
deant, ut tribulus aquaticus, nymphæa, & si-
miles. Cæterum quaedam solum virides in u-
sum recipiuntur, praesertim in usum apozema-
tum, foetuum, cataplasmatum, enematum, &c.
& hæc quovis tempore colligi possunt, ut beta,
brasilica, mercurialis, parietaria, borrago, mal-
va, &c. Quae autem reponuntur, jam floren-
tes, & semen quodammodo conficientes (quod
plerumque fit mense Junio, & principio Julii)
colligi debent caelo sereno, atque tempore
meridiano, nullis per aliquot ante dies deciden-
tibus pluvii, nec etiam rore nimium maden-

A tes, nimiove Solis calore retorrida. Quòd si
herbae nec caulem, nec florem, nec semen
edunt, ut adianthum omne, asplenium, le-
gendae in foliorum vigore, quando scilicet ma-
xima, & virentissima sunt: quaedam verò, dum
florent, aut sementescunt, quia lignosae sunt
& exuccae, ante illud tempus legendae, ut ci-
chorium, beta, &c. Herbae, ubi probe in umbra *Locus rep-*
fuerint siccatae, reponuntur ad sacculos lineos *repon-*
non compressos, seu collapsos, sed juxta sacculo-
bas.
B rum inum circulo vel orbe ligneo distentos: vel
(quod melius est) ligneis capsulis, vel pyxi-
dibus reservantur, ne à pulvere, vel fumo offen-
di possint.

SERVANT herbae suas vires annum unum: *Duratio*
itaque quotannis mutandae, nisi anno collectae *herbarum.*
fuerint, cujus temperies admodum sicca fue-
rit, pluviarumque expers: & contra subsequa-
tur aestas admodum humida: tunc enim præ-
stat his uti, quae sicco illo anno superiore col-
lectae sint, quam quae subsequenti pluvioso.

Porrò, recentes manipulis pluribus in bal-
neis: in clysteribus verò, tum in decoctio-
nibus, uno vel duobus manipulis, si pro uno
clystere, vel una portione paretur decoctio, men-
suraetur. Quòd si plures clysteres, vel por-
tiones ex eadem coctione parandae sint, dosis
augenda erit, videlicet ad manipulos quatuor,
vel quinque ad summum. Sicca, in externis,
& magis remediis, ut in balneis, & lavacris,
pluribus manipulis: in clysteribus, & portio-
nibus, ut supra dictum, mensurari solent. In
aliis autem remediis, ut pulveribus capitali-
bus, stomachicis, &c. à ʒj. ad ʒʒ. vel ʒʒj. re-
cipiuntur. Eadem quantitate etiam in qui-
busdam fumigiis, ut in iis, quae ad tussim pa-
rantur, tussilago sicca, & ad fumigia capitis,
folia rorismarini, ladi, cisti, origani, imponi
possunt. In internis verò, ut in antidotis, co-

licis, & nephriticis, pulveribus cordialibus, & capitalibus, vel qui ad ventrem, vel uterum prescribuntur, à ʒ ss. ad ʒ β. exhiberi debent.

Taxatio. PRÆTEREA, Pharmacopœi nostri manipulum herbarum communium denario uno Colmariense (qui bazii Constantiensis decima pars est) vel duobus ad summum vendere solent.

Herba peregrina. Quod ad peregrinas herbas attinet, quæ apud nos non crescunt, quasque omnino aliunde advehi oportet, ex Medicorum scriptis, uli que quotidiano, notis quibusdam generalibus facile cognosci possunt, è quibus deprehendere licet, num ex plantæ collectæ fuerint loco, tempore, modoque convenienti; tum etiam repositæ, ita ut nec temporis, nec loci, nec vettura ratione incommodum ullum passæ sint: quod ex sapore, odore, & colore deprehenditur, si insuper folia & flores ipsius ramis coherant, &c.

DE FLORIBUS.

CAP. II.

Electio. FLORES, qui in quotidianum usum veniunt, magna ex parte apud nos nascuntur. Recentes, maturi, non corrupti eligendi sunt.

Dignotio. Qui verò aliunde adveniunt, ex odore, sapore, & nativo colore dignoscuntur: si præterea adhuc integri sunt, nec comminuti, vel si nullum aliis vitium contraxerint.

Locus. COLLIGUNTUR iis in locis, in quibus ipsæ plantæ maxime celebres sunt. Deinde ubi in umbra fuerint siccati, & præsertim qui secundum odorem efflant, articulis ul. acis nullo situ obductis reponuntur.

Tempus. DEGERENDI autem, cum maxime vigent, & quam sese rite explicuerint: (rosis exceptis, quibus ad conservas utimur, ex enim antequam aperiantur, avelli debent) celo sereno, atque tempore pomeridiano, rose absumpso calore Solis, (alioqui enim propter alienam humiditatem facile corrumpantur) non quam jam verustate tabescunt, desuuntque: non ut Buleasis & indocti alii scribunt, hoc vel illo mense. Nam quibusdam regionibus & cœli constitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiuntur.

Duratio. FLORES in universum siccari ad annum duntaxat educti, etsi anthemidis, centaurei, chrysanthemis, millefolii, spartii, & rosarum flores etiam longiori asservantur tempore, si ligneis arcibus oportune inclusi diligenter recondantur. Quamdiu itaque coloris & odoris gratiam retinent, tamdiu asservari possunt: quod in paucis ultra annum non contingit.

Dosis. SICCOS pondere & mensura metimur: recentes mensura tantum. Nam in antidotis, & nobilioribus compositionibus, in quibus parva tantum quantitas recipitur, siccari à ʒj. ad ʒij. admittuntur, ut in pulveribus cordialibus, capitalibus, stomachicis & unguen-

tis. In syrupis autem & apozematis, & aliis decoctionibus à P. ss. ad P. ij. vel ij. vel plures, ut & in balneis, & clysteribus, sunt enim parum efficaces, nisi in mole magna. Quare in pilulis nunquam usurpandi sunt, quia augendo molem: vim aliorum medicamentorum minuant. Sunt tamen præstantiores ob suam tenuitatem partium, ideo usurpantur in aliis. Recentes, quia efficaces tantum ad refrigerandum, humectandum, & laxandum, in syropis, & apozematis, & aliis hujusmodi decoctionibus solum immittuntur: idque à P. ss. ad P. plures, vel manipulos: non autem pondere, nisi in confervis parandis, ad proportionem cum saccharo servandam.

CÆTERUM pugillus florum communium Taxatio, in officinis nostris, duobus denariis nostratibus aestimatur: peregrinorum verò à tribus denariis usque ad plures: pro locorum, ex quibus adveniunt, distantia.

DE FRUCTIBUS.

CAP. III.

Fructus. FRUCTUS, est id, quod ultimò planta profert ad speciei conservationem & propagationem, constans ut plurimum carne & semine: & dicitur potissimum de grandioribus plantis, ut sunt arbores, frutices, suffrutices. Nostates delignantur pleniores, & bene Electio. D habitus, seu corpulentus, non rugosus, & carnis si Peregrini ex ipsorum sapore, & odore probe dignosci Dignotio. possunt.

Locus. COLLIGUNTUR his locis, ubi eorum plantæ sunt præstantissimæ. Siccantur Sole aut clybano pro humiditatis illis innata ratione. Reponuntur armariis, pyxidibus, vel speculis, & locis, quò neque humor ullus, neque sanus, neque pulvis pertere possit, sed temperatis. Ita enim nec siccum facile contrahunt, nec corrumpuntur, nec nimium siccantur. Quidam fructibus folia interponunt. Oleosi fructus, ut juglandes, amygdala, pineæ, melius spartum quàm acervatim asservantur. Nam in acervos congesti, facile inalefcunt, & rancidi fiunt, maxime in loco & tempore calidore: servandi ergo loco frigidiore. Quidam fructus, ut medica mala, hordei aut milii, acervo sepeliuntur, alii paleæ istrati, quidam appensi.

CÆTERUM fructus rei medicæ competentes, quum maturitatem senserint, (nisi data opera immaturæ expectantur) ex arbore antequam marcescant, decerpenti sunt, & quotannis mutandi.

Dosis. Quod ad dosim attinet, non uno & eodem modo mensurantur: alii enim pondere, alii numero, alii utroque modo. Fructus igitur magni, integri, & discreti, ut pruna, poma, pyra, mala punica, cotonea, melspila, sorbe, ficus, jujubæ, sebesten, nuceæ, & in fructus similes numero præscribuntur. Interdum etiam pondere mensurantur, cum scilicet ab iis ali-

que

quæ partes detrahuntur, vel aliquæ partes tantum in usum revocantur, ut cum dicimus, carniun cydoniorum abjectis cortice & granis ℥j. vel corticis malorum granatorum ℥ij. Vel cum religiosius proportionem miscendorum servare volumus, ut in masticatoris, & synapismis, in quibus pro ℥j. seminis synapi, aliquando ficum ℥j. miscemus, & aliquando ℥j. Nam si numero ficus metremur, minus certa esset proportio, cum ficus alia majores, alia minores sint. Inter fructus sunt nonnulli, qui ad varios usus usurpari solent, & diversa mensura pro diversitate scopi, aut usus, ut pruna, sebesten, tamarindi, quæ bilem extinguunt, eamque expurgant, vel partes refrigerant. Quare si ad refrigerationem, vel ad bilis alterationem usurpabuntur, parvo numero injiciuntur, ut ad partia duo, vel tria: si verò ad laxandum, quia imbecilliter laxant, ad partia viginti. Idem facimus de passulis & ficibus: nam si ad laxandum, magno numero: si ad leviter detergendum, vel ralfaciendum præscribantur, minori: & hoc de internis remediis est intelligendum. Nam in balnea ficus, & passula injici possunt: si detergere, & relaxare sit animus, maxima quantitate, quia forma remedi, & paucitas virum id postulant, ut ad partia 1. fructus laxantes: detergentes, & emollientes ad partia x. vel xx. dantur. Refrigerantes & lenientes in injectionibus inflammationum uteri, vesicæ & intestinorum, decoqui possunt ad partia x. quæ sunt pruna, sebesten, tamarindi. Dulciores fructus, in clysteribus sedantibus dolorem, lenientibus, laxantibus, detergentibus, & vermes deorsum trahentibus, eodem numero ponuntur commode. Nec non adstringentes, in clysteribus ad fluxum ventris præscribuntur eodem numero: in decoctionibus verò alterantibus, ne obstructions partiant, minori. Detergentes in laxantibus ad partia xx. vel xxx. vel xl. poni possunt: in alterantibus ad partia v. vel vi. in decoctis verò pectoralibus, vel syrups, media quantitate: fructus enim detergentes in pectoralibus majori quidem numero sunt opus, quàm in alterantibus tantum, ut vis medicamenti servetur, donec ad pulmones pervenerit: minori verò quàm in laxantibus: nam si æqualis mensura, ut aut partia xx. aut xxx. ponantur, nimium detergendo ventrem laxant, & ad partes superiores non perveniunt. In alterantibus ergo ponantur ad partia v. in laxantibus ad partia xx. in pectoralibus ad partia x. ut mediis modis servetur. Quod de passulis, ficibus, jujubis, sebesten, & dactylis volo intelligi. Horum item fructuum pulpa, seu caro, præscribitur in eclegmatis, opiatis, & cataplasticis: sed pondere, non numero: quia eorum tantum pars usurpatur. Pulpa passularum in opiatis laxantibus ad ℥ij. in eclegmatis media mensura: in cataplasticis hepaticis, corroborantibus, vel malacticis

A à quart. v. ad ℥v. vel ℥vj. ponitur. Pulpa prunorum dulcium laxantibus tantum medicamentis, & opiatis misceri potest. acidorum in cataplasticis adstringentibus ventrem, ut & alii fructus omnes adstringentes, ut pyrorum, pomorum, malorum cotoneorum, à quart. j. ad ℥j. Dactylorum pulpa in hepaticis, corroborantibus, vel malacticis poni solet ad ℥j. Capita pipaveris ut fructus numeramus, ut ex descriptione Diacodii apud Galenum patet libro *canon. ris.* Fructus minores, ut passula Corinthiæ, myrtili fructus, sive bacca vel berberis, vel lentisci, vel balsami, vel terebinthi, pondere majore, vel minore, pro scopo, natura, viribus & forma remedium usurpantur, maxima ex parte à ℥j. ad ℥j. Fructus indiffereti, vel contriti, ut tamarindi, pondere, non numero mensurantur. Passula utraque mensura: dicimus enim passularum ℥ij. vel iij. interdum passularum partia x. vel xxx.

C P O R R O cum fructuum varis sint differen- *Taxatio.* tia, precio quoque variant.

DE SEMINIBUS.

CAP. IV.

SEME N est ea pars plantæ, ex qua in *Semina.* terram projecta, similis planta producitur. Differt à fructu, sicut pars à toto, contentum à continente. Ficus, uvæ, poma, pyra sunt fructus: grana in illis contenta, semina sunt. Omnes fructus habent semina: sed non e converso: non omnia semina fructu continentur, ut semina anisi, feniculi, mili bolis, Eligenda *Eligenda.* sunt matura, bene habita & corpulenta seu pleniora, non rugosa, & quæ natura suæ vires proprias habent efficacissimas, & odorem, saporem, colorem sui generis perfectissimum servant. Quæ foris & peregrinis locis adferuntur, considerare oportet, an notis respondeant à Medicis præscriptis, & in eorum cognitione exerceri, ut ex sapore & odore dignosci possint. Desiguntur plena, non cariola, nec rugosa.

NOSTRATIA his in locis colliguntur, quibus præstantissima herba occurrunt. Quæ certis regionibus celebrantur (ut etiam ipsæ herbæ) his locis, si fieri potest, colligi debent, quæ proxime accedant ad eorum similitudinem, quæ à veteribus commendabantur.

SICCANTUR ut herbæ: deinde vasculis vitratis, aut sacculis reponuntur, locoque sicciore, & humilitatis experite: aut charta, aut membranæ apte involvuntur. Legenda sunt *Tempus.* ex fructibus summe maturis, ubi siccati ceperunt prius quàm defluant: ex stirpibus jam siccis, nec amplius videntibus, qui sane in sole suspendendi, potissimum ex cucurbitæ, cucumeris, & hujus generis fructibus, ut eorum omnis caro exicceat. Nostratia annum, aut vix biennium durant. Quare quotannis innovare satius crediderim.

Pulparum
dosis.

Dosis calidiorum.

SEMINA semper pondere metimur: sed diversa diverso, pro natura ipsorum, & scopo, & forma remedium. Calida & grata, ut anisum, feniculum, ad ʒj. vel ʒij. præscribuntur, ut in pulveribus post pastum. Quæ minus grata sunt ob odorem, vel saporem, à ʒ. ad ʒj. ut semen cumini, fœlii Massiliensis, carvi, ameos. Quæ magis acris sunt: ut rutæ agr. stis, nasturtii, thlaspi, multo minori quantitate sumuntur. Quæ temperata sunt, à ʒj. ad ʒij. in internis remediis poni possunt. In balneis vero & fortibus, vel clysteribus, ab ʒj. ad plures: ejusmodi sunt semen malvæ, aithræ, lini, bombacis, foenicæci.

Temperatorum.

Diureticorum dosis.

SEMINA diuretica pro scopo & sua acrimonia diversis ponderibus administrari debent. Si ad sciendam urinam dentur, à ʒj. ad ʒij. vel iv. exhibentur: si verò purgantibus permiscantur, ad humoris attenuationes, vel medicamenti deductionem, à ʒj. ad ʒij. Possent enim impedire, derivando ad renes, vim medicamenti laxantis. In aperientibus obstructiones, media quantitate poni debent. In arteriacis à ʒj. ad ʒij. In Bechicis à ʒj. ad ʒij. Quæ fluxus discutunt, in clysteribus, & sedantibus dolorem, & remediis alis colicis, à ʒij. ad ʒvj. in anodis, à ʒj. ad ʒij.

Dosis aperientium.

Flatus discutientium dosis.

Calidissimorum dosis.

CALIDISSIMA semina in pulvere, ut nasturtii, rutæ agr. stis, thapsiæ, synapi, erucæ, in internis remediis à ʒj. ad ʒij. in externis autem à ʒij. ad ʒj. In decoctionibus verò intrinsicis sumendis à ʒj. usque ad ʒij. in externis autem remediis à ʒij. ad ʒj.

Frigidorum dosis.

SEMINA frigida majora, in cientibus urinam à ʒij. ad ʒj. In pectoralibus à ʒ. ad ʒij. vel ʒij. In laxantibus à ʒj. ad ʒij. In clysteribus ab ʒ. ad ʒj. In balneis ab ʒij. ad ʒiv. vel ʒvj. Frigida verò minor in internis remediis, ut pulveribus, à ʒj. ad ʒij. & ʒij. in externis à ʒ. ad ʒ. Narconica à ʒ. ad ʒij. vel ʒij. ponantur, ut in colicis: liberis verò in externis remediis, videlicet à ʒj. ad ʒ. b.

Cerealium dosis.

CEREALIA integra pugillis vel manipulis mensurantur: in balneis quidem ad manus plures: in clysteribus P. j. vel P. ij. in decoctionibus verò syruporum, injectionum, gargarismatum, ad P. j. vel P. ʒ. Cerealia verò in farinam redacta pondere mensurantur: ut, ad cataplasmatum compositionem, à ʒ. ad ʒ. Sic ad inspersionem succi herbarum, quantum sufficit, imponitur, donec mellis consistentiam acquirat: ut in bechico medicamento, aut arteriaco farina hordei, vel amylium à ʒj. ad ʒij. vel ʒij.

Farina dosis.

Leguminis.

LEGUMINA, ut Cerealia, metiuntur: in farinam verò redacta ponderantur.

Valor, seu taxatio.

CETERUM, ʒ. b. nostratum seminum à denario uno usque ad duos, vel tres ad summum vendi solet. Peregrina verò pro nobilitate & loci ratione preciantur.

DE RADICIBUS.

CAP. V.

RADICES deligendæ sunt, quæ saporem, Elestin. odorem, & colorem sui generis perfectissimum habeant, quæque sine bene habitæ, extento cortice, non cariôsæ, non marcidæ, nec rugosæ. Exotica peculiaribus notis digno. Dignis. sciantur. Colliguntur locis aptis, & terra vel Locis coll. sordibus purgatæ, vel inciduntur, vel inter. genis. græ filotrajæ suspensæ servantur, loco non Locis rpe. insolato, non infumato, non humido, non nendi. pulverulento: sed sublimi, puro, sicco, aut leptonionem, aut meridiem spectante, modo non sent austru.

EVELLUNTUR fructu jam deperdito, Tempus. & incipiente foliorum defluvio, celo sereno, lignis. (pluvie namque illas imbecilliores reddunt, & humore crudo implet) quum crudi & excrementitii humoris quam minimum habent, quando nec nimis molles, nec nimis duræ & lignosæ. Exiguæ radices in annum Durat. servantur: majores in biennium, vel triennium ad summum. Mutandæ autem sunt intra id tempus, si anni temperies sicca fuerit: sin autem admodum humida fuerit, eo præsertim tempore, quo radices colligendæ sunt, sanus est illis uti, quæ præcedente anno collectæ sint, modò ea, qua dictum est, ratione sint servatæ.

RADICUM dosis in syrupis, vel apoze. Dosis in q. maris, est ab ʒj. ad ʒij. vel ʒij. si pro multis. Dosis in q. dosibus paratur: si pro uno dosi, à ʒij. ad ʒ. vel ʒj. inagis vel minus pro radicum natura, & viribus. Nam si cum purgantibus miscantur radices aperientes, minori quantitate ponendæ sunt. Nam si in majori quantitate ponantur, humores tenues & serosos à ventre ad renes deducendo, & derivando, alvi subductionem minuunt.

RADICUM verò quantitas in balneis, libris. Dosis in bal. vel manipulis multis mensuratur. In clysteribus verò, si pro uno clystere paratur decoctio, Dosis in bal. ab ʒij. ad ʒij. Quod si plures clysteres ex eadem decoctione parandi sunt, vel clyster, fatus, irrigationes, encharisinata, & balneum, dosis augenda erit. Quod ad purgantium radicem dosim attinet, supra in Antidotario specili dictum est.

POREO, Aromatarum nostri ʒ. b. radicum Valor in à denario uno, usque ad tres vendere possunt, taxatio. pro locorum, in quibus colliguntur, ratione. dicum.

DE LIGNIS.

CAP. VI.

LIGNA sunt partes plantarum firmis. Elestin. max, tanquam ossa in animalibus, duris. Locis. firmæ. Eligendum solidum, grave, mini. Tempus. me cariôsolum & corruptum. Ligna magna ex Dosis in bal. parte peregrina sunt, de quibus in Antidota. tum. tio speciali particulatim tractavimus. Nostra autem

autem ex arboribus adultis decerpenda sunt. Quod ad quantitatem attinet, odorata, nobilia, vel pretiosa pondere ʒj. ut plurimum describuntur, ut lignum aloës, xylobalsamum, & sandali omnes. Horumque usus est non in internis solum, sed & in externis remediis, ut in antidotis, in pulveribus cordialibus, capitalibus, in unguentis ventriculi, hepatis, & uteri. Item in epithematis cordis & ventriculi: in suffumigiis etiam usurpantur.

*Ignobilium
dosis.*

LIGNA autem crassiora, & minus nobilia, B ex quibus decoctiones parantur, ut ligni guajaci, tamaricis, fraxini ramenta, majori pondere usurpantur, videlicet ab ʒj. ad ℥j.

DE CORTICIBUS.

CAP. VII.

CORTICES, quibus Medici utuntur, partim ex fructibus, partim extradicibus, partim ex ramis sumuntur.

Electio. **EXOTICI** eliguntur, qui nec sibi obducti, nec aqua submersi, aut excocti, nec teredine capiuntur.

Locus. **COLLIGUNTUR**, ubi eorum plantæ sunt præstantillimæ. Crassiores arborum cortices aut manu avelluntur, cum leviter adherent: aut cum tenacius adherent, ferro absciuntur. Tenaces vero ac membranosi abraduntur. Radicum cortices sic parantur: Finduntur radices per medium, vel pulsantur pistillo à summo usque ad imum: deinde eximuntur medullæ, & abijciuntur: cortices vero diligenter exsiccantur, atque arcibus ligneis reconduntur.

*Tempus col-
ligendi.*

CÆTERUM fructuum cortices eximere convenit, cum maxime maturaverint fructus: radicem, cum herbarum folis suis exuantur: arborum vero, cum vigent.

Duratio. **SERVANTUR** autem in annum.

Dosis. **QUO** ad dosim, nobilium corticum erit à ʒj. ad ʒij. vel ʒj. ut cinnamomi, nucis moschatae, &c. Ignobilium vero arborum, & fructuum, nisi ingratitudo prohibeat, ab ʒj. ad plures, ut guajaci, capparidis, fraxini, tamaricis, &c.

DE SUCCIS.

CAP. IIX.

SUCCI ex plantis eliciuntur, virentium & tenerorum foliorum cauliumve tritura, & manuum aut torcularis expressione. Horum statim ab expressione usus est, adservanturque aut liquidi, aut siccati, aut eam saccharo mixti in modum syrapi. Eliguntur non vetusti, non elanguescentes, non aliena qualitatum suarum conditione. Peregrini sive externi aut odoris, saporis, coloris præstantia dignoscuntur, aut si non pulverulenti sint, aliòve modo corrupti. Eliciuntur ex adultis potius herbis, jam tum ingentibus, (utpote minus excrementis) nondum lignosis, aut tabescentibus. Qui liquidi servandi sunt, igne aut insolatione

*Tempus col-
ligendi.*

A à crassioribus partibus repurgantur, & in phialam angustis oris injiciuntur superfuso aliquantulo oleo. Qui siccari reponendi sunt, aut Sole, aut igne probe siccantur: tum demum vasculis vitreis, aut pyxidibus reponuntur. Liquidi mutantur quotannis. Siccari vero & apud nos *Duratio.* expressi, aut singulis annis, aut ad summum biennio.

DE LIQUORIBUS, LACTRYMIS, & GUMMIS.

CAP. IX.

LIQUOR à succo differt: hic namque est, qui concolitione & qualitate exprimitur, ille vero, qui incisa vel scarificata aut terebrata plantæ alicujus parte extillat sive emanat. Lactryma est, quæ sua sponte ex plantæ alicujus parte aliqua promanat, & concrevit vel in gummi, vel resinam. Liquores, lactrymæ & gummi, quæ Medicis in usu sunt, magna ex parte peregrina sunt. Eliguntur non vetusta, non elanguescentia, & evanida, non aliena qualitatum suarum conditione, sic ut gustus judicium subeuntia, nihil respiciant. Liquores excipiuntur inciso per summum adolescentiæ vigorem caule. Gummi vero genera non prius decerpuntur, quam concreta, ac conglobata suis stirpibus, idoneam maturitatem assecuta sint: resina tamen igne sæpius sibi concrementum adfiscunt. Reponuntur loco sicco. & resinae duntius.

CÆTERUM resinarum pondus, pro scopo, effectus & forme remedi ratione, variat. Siquidem liquida per se assumptæ, ut larynx, & abietina, à ʒj. ad ʒij. vel ʒij. exhibentur, cum detergere venas volumus: si alvum subducere, à ʒij. ad ʒj. In emplastris & unguentis ab ʒj. ad ʒj. vel plures pro scopo ratione. Siccaram vero resinarum, ut picis, dosis est, & quidem in externis remediis, ut emplastris & unguentis, ab ʒj. ad ʒj. vel plures.

DE ANIMALIBUS, ET

eorundem partibus.

CAP. X.

EX animalibus integris, aut eorum partibus medicamenta sumuntur. Præferenda autem ea sunt, quæ ex animalibus medix ætatis, bene pinguis, beneque habito corpore desumuntur: non ex morbidis, ætate confectis, aut cadaveribus. Præstantia autem ex nativo colore, sapore & odore dignoscuntur.

CÆTERUM pauca animalia integra adservantur. Sicciora, ut cantharides, non diffunduntur, ubi semel probe exsiccata fuerint, custodiuntur. Humidiora vero, & pinguiora, facile corrumpuntur, putrescunt, & vermes

Locus repositi.

generant. Unde absynthium, & similia putredinem arcentia illis adduntur. Reponuntur autem in loco sicciore non calido.

Duratio. PARTES molles alia alibi diutius durant, nec certus terminus præfiniri singulis potest. Pleraque annum durant, quedam vel propter coeli intemperiem, vel propter malam observationem citius corrumpuntur. Quotannis autem usitate mutantur, interdum consilio: quedam diutius anno servantur.

Dosis. ANIMALIA quæ integra usurpantur, numero frequentius mensurantur: quæ verò mutilata aliqua parte sunt, & numero & pondere: quanquam nihil prohibet etiam integra animalia, si minorâ sint, ponderementi, ut cimices, cantharides, &c. Partes animalium, siue majores sint, siue minores, etiam liquidiores, ut fel, penduntur omnes: item quæ usitæ sunt, vel alio modo præparatæ: dosis earum à ʒ ss. ad ʒ j.

Parium efficacium dosi. Quæ minus ingrata sunt, vel parium efficaces, à ʒ j. ad ʒ iij. vel iv. præscribi possunt, ut taura eboris, vel cornu cervi, vel unicornis, quæ quia carius emittitur, minori pondere datur. Partes autem, quæ acres, aut foetidae, aut nimium odoratæ sunt, in internis remediis à gran. ij. ad ʒ j. vel ʒ ij. vel ad ʒ j. admisceri possunt, ut moschus, ambra, zibetam, castoreum. In externis verò remediis potest quantitas eorum augeri.

Acrii, aut foetidarii, aut nimium odoratarum dosi. INTESTINORUM quantitas à ʒ j. ad ʒ ij. per se, vel cum vino propinatur. Verum si opiat, vel pulveribus inserantur, ad ʒ j. vel ij. imponi possunt, quod ad multas doles componantur. Pulmones, & hepata, præsertim ingrata, & male olentia, siccata in furno, à ʒ ss. ad ʒ j. dantur, vel ad ʒ ij. si odoretis aliis admisceantur.

Inestimatorum dosi. EXCREMENTORUM alia aliis sunt efficaciora, & magis acris, ob id diversa præscribuntur mensura, ut sterces gallinarum ad verberis fungos, à ʒ j. ad ʒ ij. sterces columbarum à ʒ ss. ad ʒ j. In externis verò remediis ab ʒ ss. ad ʒ ij. vel plures possunt imperari. Stercus ovis & capræ & bovis nec pondere, nec mensura eadem præscribuntur. Stercus enim ovium in cataplasmatis ab ʒ ij. ad ʒ vj. sterces verò caprarum ad ʒ iv. at vacca ad ʒ j. vel plus, habita semper ratione quantitatis remedium & partis, cui applicabuntur.

Excrementorum dosi. FELLA, ut acrimonia & consistentia differunt, sic etiam pondere. Fel enim avium, cum minus acre, tenuius autem felle quadrupedum sit, acrius verò, sed minus tenue felle piscium: fellis quadrupedum dosis erit ʒ j. avium ʒ ij. piscium verò ʒ iij.

Fellium dosi. CORNUA, quia dura sunt, vel aruntur, ut ostracea, vel lima raduntur, à ʒ j. ad ʒ iij. vel ʒ iv. dantur. Preciosa autem, ut unicornis, à gr. vj. ad ʒ ss. vel ʒ j. exhiberi solent, præsertim divitiis, quibus nihil earum esse potest.

Cornuorum dosi. TESTÆ similiter ostrorum, mitulorum, concharum, purpurarum, buccinarum, ca-

rorum, &c. uruntur, ut facilius in partes tenuissimas reduci possint, & à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ iij. dantur. In externis autem remediis à ʒ ss. ad ʒ ij.

UNIONES verò seu perla, quas usus in Perlarum antidotis, & pulveribus cordialibus, & quibusdam collyriis recipit, à ʒ j. ad ʒ ij. allumuntur.

DE MINERALIBUS, metallicis, & lapideis, & terris.

CAP. XI.

MINERALIA sunt, quæcunque ex terra effodiuntur. Metallica verò, quæ præsertim possunt liquefiere concreta. Horum Electiva autem medicamentorum genus cum plerumque peregrinum sit, de singulorum, quæ in majore usu sunt, delectu peculiariter in speciali Antidotario tractavimus: nunc saltem de dosi eorum in genere agendum esse videtur. Itaque metallica omnia, pro ratione efficacitæ & acrimonia, diversis ponderibus inveniuntur. Quæ summa sunt efficacitæ, à ʒ j. ad ʒ iij. exhibentur.

Quæ parium efficacitæ sunt, magna copia imponuntur. Quæ autem possunt liquari, & efficacium. emplastica sunt, ut cerussa, lithargyrum, ab ʒ j. ad ʒ ss. vel ʒ j. vel plures imponuntur.

Acia verò per se, vel ob ustionem, ut arugo, Atrium Ros aris, &c. à ʒ ss. ad ʒ j. si fuerint abluta, majori copia. Parium acia, ut plumbum non usum, pompholyx, thuria, cerussa, &c. & quæ sine morfu siccaut, à ʒ j. ad ʒ j. ponuntur: possunt tamen majori quantitate usurpari. Mineralia verò, ut sulphur, alumen, chalcantem, cum sint acerrima, non nisi in fortioribus remediis sunt usurpanda. Causitica, ut Cassiterida, chalcantem, ebalcitis, sandaracha, chrysochol. la, &c. à ʒ ss. ad ʒ j. per se imponuntur: si verò mirioribus admiscerentur, ad ʒ j. Preciosorum lapidum, ut smaragdi, sapphyri, &c. Dosis dosi. est à ʒ ss. ad ʒ j. Qui efficaciores sunt, & acrimonia quandam habent, ut lapis armenus, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic usus minori quantitate ponitur, quam non usus & ablutus. Lapidus verò nulla acrimonia præditi, ut Judæus, & lapis lincis, à ʒ ss. acrii dosi. ad ʒ j. vel ij.

PORRO terra eodem pondere mensurari Terræ acris debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, à ʒ j. ad ʒ ss. Quæ verò sine acrimonia est, ut sigillata, rubrica fabricis, bolus armenus, à ʒ ss. ad ʒ ij.

DE AQUIS DESTILLATIS.

CAP. XII.

HACTENUS de medicamentis, quæ natura constant, differuimus: nunc de artificialibus tractandum venit: sumpto à fluidis, quæ in utroque seculis sumuntur: initio. Horum autem primum locum obtinent aquæ stillatitiæ, quæ ex herbis, floribus, fructibus, radicibus, liquoribus, & animalibus elicantur.

Electio. PRÆSTANT, quæ quasi vitreis, vel figulinis tempore, quo maxime vigent plantæ, destillantur: & quidem in balneo Mariæ, vel vapore aquæ calenti, vel cineribus moderate calidis. Veruntamen vapore aquæ ferventi destillatæ, vires & qualitates plantarum integris retinent. Necessarius autem est ignis ex carbonibus accensis, & non lignis, præsertim viridibus & fumam reddentibus.

Locus repositio. SERVANTUR in vasis vitreis, in loco temperato. Verum antequam reponuntur, per aliquot dies soli exponi debent, vasis linteo, aut membrana perforata obstratis, ut quicquid excrementosum est, resolvatur, simulque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis remaneret.

Duratio. DURANT annum, plus minusve, pro destillationis ratione. Nam in vapore aquæ calenti destillata, cum sint excrementosa, parum diu servari possunt: quæ verò in cineribus calidis, aut arena, diutius: quæ in balneo, medio modo se habent.

Defis. CÆTERUM aquæ stillatitiæ omnes propemodum hodie Medici cum syrups commiscunt, ac si potandas præbent ab ʒij. usque ad ʒiv. addita dimidia syrups convenientis parte, ita ut sit dupla aquarum ad simplici syrupsorum mensura. Aquæ quoque extrinsecus utuntur Medici, in forma epithematis de quorum do-

Valor. si infra suo loco. Astimatur ʒj. denariis duobus, vel tribus.

DE SYRUPIS, JULAPIUM, & SAPIS.

CAP. XIII.

Syrups. SYRUPS est medicamenti forma liquidior ex succis, vel aliis plantarum partibus cum humore aliquo percoctis, & saccharatis ad saporis gratiam & custodiæ diuturnitatem. Horum autem alii simplices, alii compositi. Simples, qui ex unius simplicis decocto vel succo fiunt. Coquantur autem succi in olla vitrata ad quartæ partis consumptionem, & depurari solentur: deinde hujus succi sic depurati libra cum sacchari clarificati tantundem coquitur ad justam crassitiem: cujus indicium erit, si guttula in marmor effusa hæreat: aut digitis accepta,

A horum adductione & diductione fila ducat. Alii saccharum coquant ad pensidiam usque crassitiem, deinde succum admiscunt, & simul fervere semel sinunt, postea igni exemptum insolant.

COMPOSITI, ex infusionibus, & variarum Syrupi compositorum decoctionibus conficiuntur, ac varie parantur.

Alii decoctiones à simplicibus sine expressione effundunt, & colant, ac addito saccharo, ut supra dictum, vel quantum satis est, coquant.

Alii decoctum manibus, vel prælo prius exprimunt: expressam donec clara fiat, purificant: deinde ad perfectionem coquant.

Hi prioribus videntur esse efficaciores: illi elegantiores. Optima ratio esse videtur conficiendi efficaces syrups, macerare aliquandiu materiam in liquore præscripto & calide superinfuso, non nimis multo, sed quantum tegendis & humectandis materiis sufficit: deinde tanquam recentes, & vitides prælo subicere, succum exprimere, & ut decet, percoquere, ne coquendo, & diutius fervendo multum exhalet, & quod tenuius est, pereat. In quibusdam etiam syrups compositis, materiam exactissime trita, & in panniculum lineum incluse, in syrups adhuc ferventes imponunt, & relinquuntur ibidem, donec syrups absumat, ut in syrups de cichorio cum rhabbaro, &c. Rectius facere viderentur, si qui materiam illam vel dissolutam, vel laxius inclusam, in medio decoctionis injicerent, atque aliquantisper simul fervere sinerent, subinde rudicula ad lebetem comprimendo, movendoque, ac tandem fortiter exprimerent.

REPONUNTUR vasis vitreis, aut figulinis vitratis, ac simplices quidem ad annum, compositi vero, biennium. Exhibentur frequenter diluculo appetente, prius quidem calefacti. Nonnunquam etiam vespertim, potissimum ubi somni conciliandi gratia sumuntur.

DOSIS alterantium à ʒvj. ad ʒij. cum dupla aquæ affectui accommodatæ quantitate: laxantium verò ab ʒss. ad ʒiv. cum decoctione laxativa ʒj. syrups sufficit, pro unica dosi.

ASTIMATUR ʒj. syrups à denariis usque ad vj. ad summum. In quibus autem ingreditur cassia, aut manna, aut aliquod preciosorum laxantium, taxabitur ʒj. bazione unico, seu denariis decem nostratibus, aut plus, secundum ingredientis valorem.

Cæterum Julepus Arabum potionis genus est delicatæ, apud Græcos, quæ parabatur ex aqua, vino, & succis cum saccharo. Arabes id genus solum descripserunt, quod ex aqua & succis componebatur, illudque Juleb vocarunt: Græci recentiores Julapium. Fiunt autem cum aquis stillatitiis, & horum frequentior est usus hodie: aut cum decoctionibus, & succis ori geatis, sed horum usus nullus est: nam eorum loco syrups simplici utimur. Sumitur autem in Julapis conficiendis æqualis aquæ cum saccharo

quantitas, & ad syrapi consistentiam coquantur: deinde in vasis vitreis (ut syrapi) vel sigulinis vitratis ad annum reponuntur.

Ufus. QUOD ad syrapiorum & julapiorum usum attinet, succos corporis purgationi preparant, meatus referant, obstructions levant, humoris lentitiam dissecant & detergunt, materiam in corporis habitum digerunt, dissipant, qualitibus suis intemperiem oppugnant: & quod non parvi est momenti, quidam etiam levissime educunt, ut his omnino nominibus in purgationibus ipsis non parvo sint usui.

Rob. PORRO Rob aut sapa, succus est fructuum, Solis aut ignis calore inspissatus, ut aservari possit, & eo uti liceat in oris præferum morbis, aut per se, aut cum melle, aut saccharo, aut sapa. Perfectæ coctionis indicium est, si tantum inspissata sit, ut frigidata unitatem quandam, & mellis crassitudinem adipiscatur. Reponuntur, ut julapii & syrapi, ad annum unum, vel ultra.

DE DECOCTIS, SEU

Apozematis.

CAP. XIV.

Decoctorum & syrapium differentia. DECOCTA (quæ Græcis Apozemata dicuntur) cum syrapiis compositis magnam habent cognationem, à quibus tamen differunt duratione, suavitate & consistentia. Siquidem syrapi, ubi rite fuerint cocti, ultra annum etiam quandoque durant. Decocta verò vix per septimanam ternari possunt. Syrapi plus sacchari recipiunt, quàm decocta: ideoque suaviores, & gule gratiores. Syrapi præterea ad justam spirititudinem coquantur, decocta verò non. Fiunt decocta ex foliis, floribus, radicibus, fructibus, seminibus, corticibus, lignis: interdum etiam succis: rarò ex liquoribus, gummis, resinis: rarò item ex animalium partibus: rarissime ex terris & metallicis corporibus. Coquantur autem hæc nunc ex aqua, tum simpliciter, qualis fontana, pluvia: tum medicamentosa, qualis ex plantis destillata, marina, salta, sulphurea, aluminosa: nunc ex alio humore, ut lero lactis, vino, aceto, lixivio, &c. Foliorum autem quantitas manipulos quinque ad summum: florum pugillos quatuor: radicem uncias tres, ad summum quinque: seminum drachmas quatuor aut sex non excedat. Aquæ mensura rarò libras duas, vel ad summum tres, superet. Caterum initio omne medietulum lignosum, durum, vetustum ex radicibus auferendum, (alioquin in recentibus relinquendum) atque radices, semina, cortices lignorum medioeriter commi-

Decoctorum composito.

Ingruentium dosi.

Ordo in conuenda, & si quæ sunt crassioris substantiæ, flura qualis & inodora, primo loco cocturæ committenda: servanda. deinde quæ rarioris materiæ existunt, veluti ra-

A dices graciles, & fructus aliquot: postremo flores, herbe, & radices odoratæ, fructus, cortices peregrinæ & odoratæ, aromata, & id genus alia imbecilla. Quæ verò mucorem de te præbent, qualia sunt ficus myxa, semina citoniorum, lini, fenigræci, tragacanthum, gummi Arabi, um, ad finem quoque injicienda, aut (quod satis) in panno lineo raro & laxo ligata, longo & contumacis filo appenso coquenda.

B COQUUNTUR autem omnia in olla vitraria ad tertias, interdum ad dimidiæ partis quendam consumptionem: postea colo translunduntur, adjectaque sacchari convenienti quantitate, decoctum dulce redditur, & cum ovi albo ab omni spurcicia mundatur, & pro qualibet una dosi decocti ʒj. syrapi convenientis commiscetur.

C COMPONENTUR etiam decocta quedam *Decoctorum purgantia*, non multum à jam commemoratis purgantium variantia, nisi quod in illorum compositione differentia. *componendi ratio.* ligenter ad pondus purgantium medicamentorum sit respiciendum, adjectis semper is, quæ vim eorundem infiruant, atque vehementiam remittunt.

PORRO debent decocta conservari in vasis vitreis, diligenter obturatis, loco frigido, nendi dicta aut arena sepeliri, si diutius sint aservandi. *Locus repositus.* Servantur autem vix, ut antea dictum, per septimanam.

ASSUMUNTUR autem instar syrapiorum, diluculo appetente, pondere trium, aut hibenda. *Tempus ex- Tempus ex- rum, quatuor, aut quinque unciarum, pitius cale- Doji. facta.*

DE INFUSIONIBUS, seu Dilutis.

CAP. XV.

INFUSIO, quæ & maceratio, & irrigatio, & dilutum nonnunquam appellatur, est liquor, in quo medicamenta certo tempore citra elixationem macerantur. Infunduntur autem seu macerantur eadem materia, quæ in decoctis seu apozematibus decoquantur: atque vel simplices, *Infusio du- Infusio du- & infusio simplex dicitur, vel diversæ, ac infusio plex.* composita appellatur, aut in vino, aceto, lero, aqua destillata aut alio quodam liquore. Utunque infusorum genus sæpius à Medico præscribitur, in quo humore, qua quantitate, qualitate

F item, calidæne an frigide, quantoque tempore fieri debeant: item qualiter fieri debeant expressiones, fortes an imbecillæ. Hæc autem omnia diligenter perfici debent: & si quando contingat, ut in medicamento non sit expressa quantitas, qualitas & tempus: aut si scribatur, Infunde secundum artem, tanta quantitas aquæ sumenda est, ut medicamenta, quæ maceranda sunt, operiat.

RADICES, fructus, ligna, aut cortices, sic Medicam. ci, & sevient hyeme, macerari debent prius in aqua sicca quam in aqua calida, & contracta, aqua tepida aut diti, & quocumque calida.

modo in nec calida, per viginti quatuor horarum spacium, aut supra cineres, aut super fornacem, aut in vase calido, aut ad Solem, aut loco calido.

Recentia Flores, herbae, aut fructus recentes, & æstivo tempore, macerantur in humore frigido duodecim horarum spacio. In utrisque expressio fortis faciendæ est.

Purgantia Medicamenta purgantia, veluti rhabarbarum, agaricum, & similia, crassius aut minutius confringuntur ex Medici præscripto: deinde macerantur, hyeme horis duodecim, æstate sex. Expressio autem magis aut minus fortis esto præ Medici præscripto. Nam quæ sicciora colantur, & non exprimuntur, imbecilliora sunt, sed tenuiora & jucundiora: quæ verò exprimuntur, valentiora existunt, & minus jucunda, prout expressio magis aut minus fortis est.

Dosis purgantium Observandum etiam venit, ut purgantium medicamentorum pondus sit servent, & ut eis commisceantur, quæ vehementiam eorum infanare possunt, de quibus omnibus in speciali egimus Antidotario.

Duratio Cæterum omnes infusiones recentes fieri debent, non autem ex sumendæ, quæ tempus legitimum prætergressæ sint: oam facile corrumpuntur. Quod si conservandæ sint, vas arena obruendum est: nam sic melius perdurant.

Tempus sumendi Sumuntur autem calidè, tempore matutino, & stomacho vacuo, sicuti syrapi & apozemata, ab 3.ij. ad 3.ijv.

DE CLYSTERIBUS.

CAP. XVI.

DE Medicinis artificialibus liquidis, quæ per os sumuntur, quatuor præcedentibus capitulis differuimus: nunc de his, quæ per anum induntur, clysteribus scilicet, agendum est.

Clyster CLYSTER, Latine Ablutio, Eoema, Injectio dicitur. Medici hujus temporis clysteris, & enematis vocibus Græcis potius quàm Latinis utuntur. Et si variæ sint enematum genera, tamen compositio ex quatuor potissimum rebus componuntur: videlicet liquore, ut jusculo aëquo, vel decocto: medi. amentis purgantibus: oleis, & sale: quæ omnia pro morbi diversitate variatur. Interdum etiam mel, aut faccharum, aut vitelli ovorum, aut butyrum, aliaque ejus generis, prout morbus postulat, adjiciuntur. Singula tamen eorum, quæ jam ordine recensuimus, certa quadam pondere ratione permiscantur. Nempe juris decocti, aut liquoris libra magna ex parte, una, aut plus minusve, pro corporis magnitudine, ventris plenitudine, morbi natura, & ætatis ratione. Siquidem in procenioribus, & magnis intestinorum inanitionibus, usque ad ℥j. infundimus. At in affectibus, qui cum fluore sunt, cum intestina eluere volumus, & injectionem citò reddi, majorem quantitatem imperamus. Id etiam observatur in ulceribus detergentis, præsertim quæ altiora intestina obfederunt. In aliis autem affectibus, quibus diutius clysteres retineri oportet, minorem quantitatem præscribimus, ut in colicis doloribus, magis ventris plenitudine gravidis, in enterocæle. Idem etiam intelligendum, cum jusculum, seu brodium nutritionis gratia injicimus. Similis est puerorum ratio, quorum clysteres eadem, vel minore quantitate contenti sunt.

tur in ulceribus detergentis, præsertim quæ altiora intestina obfederunt. In aliis autem affectibus, quibus diutius clysteres retineri oportet, minorem quantitatem præscribimus, ut in colicis doloribus, magis ventris plenitudine gravidis, in enterocæle. Idem etiam intelligendum, cum jusculum, seu brodium nutritionis gratia injicimus. Similis est puerorum ratio, quorum clysteres eadem, vel minore quantitate contenti sunt.

Medicamentorum Medicamentorum pondus, vere genuinum, ad ea, quæ devorantur, existit: videlicet purgantium simplicium, ut agarici, turpeti, colocynthidis ad ℥ij. vel ℥ij. compositorum verò, ut hieræ pieræ, diaphœnticonis, benedictæ, &c. ad ℥j. vel ℥j. plus minusve pro virium ratione, & morbi vehementia. In febribus enim, & debilibus, senibus, convalescentibus, & intestinorum mordicationibus minorem dosim præscribimus: econtrâ in apoplecticis, lethargicis, coxendicium doloribus, & in iis, qui exitiale venenum hauserunt, majorem dosim imperamus.

Oleorum Oleorum ut plurimum ℥ij. Pinguedinum, mellis, butyri, sacchari ℥j. aut ℥j. Vitelli ovorum maxima ex parte, duo, aut tres. Salis communis ℥j. plus minusve, prout facultatem excreticem proritare necesse est. Cæterum omnia in mortatio diligenter permiscenda sunt, & si quid crassi, aut terreni in fundo refoederit, abjiciendum: reliquum autem moderate calidum, per vesicam, vel siringam, duabus vel tribus horis ante cibum injiciendum. Detinendi verò tempus non unum idemque est: sed pro eorundem diversitate variatur. Quibus enim abluendi & extergendi vis inest, hi supra horæ dimidium in corpore haud retineantur. Dolores mitigantes longiori tempore detineri debent. Omnium longitimo, quibus glutinandi est facultas. Quibus purgandi vis inest, sua sponte erumpere solent. Quod si tamen diutius in corpore cunctantur, glandem supponere conuenit, ut facultas expultrix excitetur, noxiaque tandem expellantur.

Tempus detinendi.

DE GARGARISMATIS.

CAP. XVII.

EX genere particulariter evacuantium medicamentorum sunt gargarismata, quorum mixtura constat ex decoctis, vel apositio.

quis stillatiis & aridis medicamentis in pulverem redactis, quibus pro affectus diversitate, aut additur mel rosatum, vel mel anthosatum, syrupus de stœchade, e calamintha, vel diamoron, vel succus e ribes, vel oxyacantha, vel hiera piera, &c. Horum autem pondus nullum certum observatur. Sunt tamen, qui liquorum triplum pondus simplo antidotorum, succorum medicatorum & syruporum debere respondere velint. Verbi gratia, si syruporum & antidotorum, succorumque medicato-

Decocti Decocti, aut liquoris libra magna ex parte, una, aut plus minusve, pro corporis magnitudine, ventris plenitudine, morbi natura, & ætatis ratione. Siquidem in procenioribus, & magnis intestinorum inanitionibus, usque ad ℥j. infundimus. At in affectibus, qui cum fluore sunt, cum intestina eluere volumus, & injectionem citò reddi, majorem quantitatem imperamus. Id etiam observatur in ulceribus detergentis, præsertim quæ altiora intestina obfederunt. In aliis autem affectibus, quibus diutius clysteres retineri oportet, minorem quantitatem præscribimus, ut in colicis doloribus, magis ventris plenitudine gravidis, in enterocæle. Idem etiam intelligendum, cum jusculum, seu brodium nutritionis gratia injicimus. Similis est puerorum ratio, quorum clysteres eadem, vel minore quantitate contenti sunt.

rum ʒ ij. Ant. liquorum esse debent ʒ vj. Sunt etiam, qui decocti ʒb ʒ. & aridorum medicamentorum ʒ ij. vel iij. prescribere solent.

Duratio. CORRUMPUNTUR gargarismata brevi tempore: ideo recentior parari debent. **Tempus usurpandi.** autem usurpandi conveniens matutinum est, & vespertinum ante cibum.

Ufus. Usus verò horum in affectibus capitis, faucium oris, cum scilicet pituitam ex cerebro elicere, vel faucium & oris tumores inhibere, vel discutere, vel ulcera detergere & consolidare volumus.

DE CAPUT-PURGIIS, sive errhinis liquidis.

CAP. XIX.

Errhinorum tria genera. ERRHINA sunt medicamenta, quæ naribus inferuntur, à quibus nomen acceperunt. Horum cum tria sint genera, alia liquida, alia solida sive coacta, alia dissipata: de liquidis seu fluidis hoc loco tantum agemus, de reliquis verò duobus suo loco tractabimus. Itaque Errhina liquida sunt, quæ Medicis Caput-purgia voce conscripta appellantur. Funt autem vel ex humidis solis, vel aridis & humoribus simul ad unguenti spissitudinem mistis. Humida, ex quibus componuntur, sunt succi herbarum: videlicet betæ, anagallidis, cucumeris sylvestris, brassicæ, majoranæ, sambuci, fabinæ, nigellæ. liquoribusque iis similibus. Horum sufficit una vice semunciam infundisse. Admonendi sunt, qui sumunt, ut os aqua compleant, ne scilicet è naribus per meatus in os persulant succi: caputque in posteriora reclinandum. Arida verò, quæ humoribus commisceantur, sunt piper, nigella, nitrum, castoreum, pyrethrum, elleborus albus, carpesium, zingiber, radix iridis, acori, pulegium, organum, calamentum, agaricum, colocynthis, &c. Ex his, inquam, errhina ad unguenti spissitudinem formantur. In usu, panno lineo aut serico penicilli instar formato oblinantur, & naribus conduntur. His quidem omnibus stomacho jejuno utendum est, & non nisi postquam corpus univèrsùm, aut venæ sectione, aut purgatorio medicamento evacuatum fuerit. Dosis verò ingredientium ex Antidotario speciali cuius facile patebit.

Ufus. MATERIAM errhinorum usus est, in diuturnis capitis affectibus, præsertim morbo comitiali, oculorum hebetudinibus, & variis obstructionibus & ulceribus odoratus difficultate, convulsionem cynicæ, & morbo regio, &c.

DE EPITHEMATIS.

CAP. XIX.

HACTENUS de medicamentis fluidis, quæ intrinsecus sumuntur, actum est: nunc de iis, quæ forinsecus apponuntur, tractandum esse videtur, sumpto ab epithematis exordio.

EPITHEMATA, veteribus Malagmata, recentioribus verò Irrigationes & Inrotationes dicuntur. Componuntur ex stillatitiss liquoribus affectui, & parti propriis, adjectis pulveribus, vel speciebus aliquot, interdum etiam vino, & croco, interdum aceto, pro partis affectæ natura. Quibus omnibus simul mixtis & agitatis, intinguntur panni linei repide, ac madefacti, leniterque expressi, parti applicantur, & subinde mutantur, ne calefacti corpus calefaciant. Admoventur hodie sæpius jecori & cordi epithemata: rariùs autem fronti, pectori, ventriculo, lieni, renibus, & testibus. His quæ cordi applicantur, aliquid vini optimi & croci miscetur: iis verò quæ jecori, vel heus, aceti parum (ut nimirum ad jecur, vel lienem, & corporis interiora vim medicamentorum deducant) & adstringentia aliqua: quæ autem ventriculo, adstringentia aromatica ad robur parti inducendum.

APPLICANTUR autem post evacuationem factam, vel post languinis mittionem: & potissimum in febrilium statum, in quo omnia sunt favissima. Frequenter iis utendum serò & mane. In summa, quoties pars aliqua inflammatur, aut alia esulda affectione afficitur.

MENSURA epithematum libram non excedit: communiter autem semilibram, vel ʒ x. continet. Sic autem ea magna ex parte miscentur, ut librae unæ liquorum ʒ j. sicut ʒ ij. specierum respondeant. Quæ vinum & crocum (ut cordialia epithemata) recipiunt, cum modum in illis miscendis servant, ut librae liquorum uncia una vini, & croci aliquot grana adijciantur: quæ verò acetum (ut in epithematis hepaticis & pleuriticis) exposcunt, iis pro ʒb) aquarum ʒ ʒ. aceti sufficit.

UTIMUR autem his in febrisibus hæcicis, squalidis, ardentibus, peflentialibus, viscerum inflammatione, & totius corporis inflammationem in cordis palpitacione, cardiaca passione, erysipellate, & virium inobestitate, &c.

DE FOMENTIS.

CAP. XX.

EPITHEMATIS similia sunt fomenta, quæ à fovendo dicta sunt, quòd scilicet suo calore de dicta partes corporis, quibus applicantur, foveant. Græci *πρωγίαι* vocant. Sunt autem duplicia, humida nimirum, & arida: hæc nihil ferè à sacculis, de quibus suo loco tractabimus, distant: illa verò, de quibus hoc capite agimus, sunt vel ex aqua calida, vel vino, vel oleo, vel decoctis herbarum, florum & seminum, ad tertias vel dimidias, interdum etiam ex decoctis cataplasmatum, quæ vel in vesica bubula, vel vasculo æreo, aut fictili, aut vitreo posita, aut spongia, aut filtro, vel panniculis seu hnteis duplicatis, aut triplicatis excepta, parti affectæ admoventur, videlicet oculis, thoraci, ventri, jecori, lieni, renibus, vesicæ, utero, &c.

Tempus. FOMENTIS sæpe utimur, anre quam vel cataplasinate, vel unguentis utamur, quò pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo viam muniant aliis remedijs. Ante tamen corporis evacuationem non sunt temere adhibenda: tunc enim plus humorum ad calefactam partem trahetur, quam id sit quod discutitur. Præterea in febribus ante accessionem ipsis utendum, sed non statim per initia, neque cum copia humorum in toto corpore superat.

Dosis. FREQUENTER autem sunt mutanda, ne refrigerata ledant.

Quod ad ingredientium quantitatem atinet, pro singulis manipulis, vel duobus herbarum, libra una humoris addenda est.

Ufus. CUTIM rarefaciunt, & transpirabilem reddunt, sanguinem & biliosorem succum qui est in inflammationibus attenuant, crudum humorem concoquunt, emollunt, & per halitum digerunt, quibus de causis dolores leniunt, & sedant.

DE EMBROCHIS.

CAP. XXI.

Embrocha quid. EMBROCHA, Latinis perfusio, & irrigatio, est ubi ex alto pluvia insit in partem aliquam sit destillatio: à verbo *εμβρυν*, quod pluo ac irriigo significat. Differt à fomento humido, quòd hoc spongia, vel pannus densus, in decoctione madefactus utamur, illa verò pars ex alto irrigetur.

Embrocha ex quibus componatur. COMPOSITUR ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus alijs, decoctis in aqua, aut vino, aut lixivio, vel oleo. Utimur is calidus: & quidem in capitis malis, aliarumque partium fracturis & contusionibus.

Dosis. ADJECITUR autem magna ex parte ad manipulos duos plantarum, libra una liquorum, atq; quoad medietas absumatur, decoquitur.

DE INSESSIONIBUS.

CAP. XXII.

Insessus quid. INSESSO, insessus, Græcis *εμψυγνους*, quem admodum à fomentis materia non differt, ita forma cum balneo convenit, ut sit quasi dimidium solum, cui ægri ad ventriculum usque tantummodo infideant, cruribus, & brachijs exemptis: vulgò appellant semicupium. Fiumt ex decoctione herbarum, florum, radicum, & seminum, quæ omnia pro morbi natura variantur. Herbarum autem quantitas sit à manipulis quinque ad vii, vel decem: radicum ab $\frac{3}{4}$ ad $\frac{3}{4}$ iv, seminum à $\frac{3}{4}$ vj ad $\frac{3}{4}$ v, vel $\frac{3}{4}$ vj. aquæ verò, quantum pro intellectu sufficere videtur. Imponuntur medicamenta sacco, & in aqua ad tertias usq; coquantur. Utimur his temperate calidis, duabus aut tribus horis ante cibum, corpore prius purgato, vel saltem alvi & vesicæ excrementis depositis: non autem, ubi crudis & malis humoribus corpus est refectum. Mora autem in eo ad horam esse de-

Insessus ex quibus componatur. *Dosis ingrediendum.* *Tempus in sedendi.* *Mora in insessu.*

A bet plus minusve, tum pro affectus vehementia, tum virium imbecillitate.

*C*ÆTÈRUM insessionum usus expectitur *Ufus.* aut ob balnearum defectum, aut virium imbecillitatem.

DE BALNEIS.

CAP. XXIII.

*B*ALNEUM est remedium totius corporis *Balneum quid.* aqua vel vapore irrigati, vel ad detersionem, quid, vel dolores, vel lassitudines, vel cutis vitia, vel corporis totius intemperiem. Sunt autem vel naturalia, vel artificialia. Naturalia dicuntur, quæ per se, aut sponte, naturaliterque proveniunt, & thermæ vocantur, à thermos Græce, Latine calor. Artificialia verò, aut aërea, ut Laconicum, vel liquida seu aquosa, ut solum, quod nihil aliud est, quam vas, in quo homines sedentes lavantur: labrum, lavacrum, piscina, & rina appellatur. Laconicum verò nominamus locum undique vallatum, quid, cujus aer per medium calefit, sive ab igne, sive ab aqua fieri contingat.

*N*ATURALIA constant ex sulphure, vel alumine, vel sale, vel nitro, vel bitumine, ære, ferro, cupro, auro, vel ex his mistis. Artificialia verò vel ex simplicibus, ut aqua simpliciter calida, vino, lacte, oleo: vel compositis, ut herbis, floribus, fructibus, seminibus, radicibus, corticibus, succis herbarum, mineralibus, & id genus alijs, sacco impostis, atq; in aqua ad tertias usque decoctis. Liquoris quidem quantitas pro balneo conveniens esse debet, & non ultra ventriculi officium sedentis progreditur: herbarum verò à manipulis v. ad M. x. vel M. xv. plus minusve pro morbi natura, & virium robore: florum à P. ij ad P. x. vel xv. radicum ab $\frac{3}{4}$ ij. ad $\frac{3}{4}$ ij. vel iv. vel v. seminum ad $\frac{3}{4}$ j. leguminam ab $\frac{3}{4}$ vj. ad $\frac{3}{4}$ ij. mineralium ab $\frac{3}{4}$ ij. ad $\frac{3}{4}$ ij. &c.

*D*OSIS ingrediendum.

E TÈRUM tempus laconici conveniens esse videtur hyemis & Veris principium, vel quòd neque frigore, neque æstu nunio excedit. Soli verò, Ver, æstas, & æstatis finis, corpore prius evacuato: non autem adhuc ex labore itineris defatigato, vel repleto, vel crudis & malis humoribus referto. Hora diei commoda, matutina est post Solis ortum per horam unam, stomacho vacuo (in balneo namq; neque comedendum, neque bibendum, neque dormiendum, ne actio balnei impediatur) alvi & vesicæ excrementis prius depositis, natura, vel arte. Vespertina verò hora ea conveniens esse videtur, in qua prandii digestio completa est.

*M*ORA autem in balneo matutina prolixiore sit vespertina, mane videlicet ab una hora usque ad horas duas, vel tres, plus minusve pro ægri natura, & virium robore. Siquidem biliosi, macilentii & debiles longam moram non ferunt: contra fortes, pingues, frigidi &

Balnea naturalia.

Artificialia.

Solium quid.

Laconicum.

Balnea ex quibus conficiuntur.

Dosis ingrediendum.

Tempus balneandi.

Mora.

humidi longiorem. Vespertina mora duarum A
horarum ad summum.

Lacnicus *usus.* P O R R O lacnicum materias per totum cor-
pus calefacit, fundit & evacuat, cutim laxat:
confert crassis & pinguibus, & minus quam
par est exercitatis.

Solis *usus.* S O L T U M aquæ dulcis moderatè calidum
pueris ac senibus confert, calefacit & hume-
dat, lassitudinem solvit, mitigat, plenitudinem
discutit, duras partes emollit, flarus discutit,
somnia provocat: tepidum verò humectat &
& infrigidat: febribus exiccantibus, hecticis &
vehementibus Solis exustionibus confert: quod
verò iusto calidius est, calefacit quidem, sed
non perinde humectat.

Balnei ex lacte *usus.* B A L N E U M ex lacte, ad emaciatos, viribus
deficituros, & alimentis indigos: ex ejus sero, ad
pruritus & calorem cutis, maximè ad puero-
rum exanthemata. Balneum ex vino ad mem-
bra debilis corroboranda.

Balnei ex vino *usus.* B A L N E U M ex oleo febribus cum frigore ac-
cidentibus, doloribusque nervorum inde ortis,
confert: item convulsioni ex punctura, aut
vulnere factæ: calorem nativum roborat: ma-
teriam noxiam resolvit: articularum doloribus
prodest, &c.

Naturalium *balneorum* *usus.* T H E R M E in universum omnes exic-
cant, sed quædam cum exiccatione egregiè
simul calefaciunt: quædam exiccando con-
stringunt: sed de his abundè in speciali Anti-
dotario.

DE LOTIONIBUS.

CAP. XXIV.

Lotiones ex quibus con- **L** O T I O N E S quodammodo balnea par-
ferantur. ticularia sunt. Abluantur enim caput,
axillæ, manus, pedes, & naturalia. Capi-
tales ablutiones, ex herbis, & floribus capi-
talibus in lixivio coctis, componuntur: axil-
larum, ex adstringentibus, ut oleastro, lentisco,
additis quibusdam odoratis, ut rosis, in lixi-
vio: pedum verò, ex herbis, floribus, vel cali-
dis, vel frigidis, in aqua vel lixivio bullitis.
Deser. Horum autem quantitas communiter à ma-
nipulis iv. ad M. iix. vel M. x. Qui frigidi &
humidi natura sunt, capitalibus lotionibus
rarius: qui verò calidi & sicci, frequentius
utantur.

Tempus la- **C** A P I T I S autem lotiones calidè exhi-
vandi caput **b** e n d æ manè ante cibum, corpore recremen-
& pedes. tis vacuo, sic tamen, ut statim caput absterga-
tur linteis calidis, & exiccetur: pedum verò
lotiones, manè, vel vespèri ante cibum, vel
etiam ante somnum: non autem pedes rur-
sus abstergendi, sed linteo humido involven-
usus. di sunt. Lixivia sudores & fordes capitis de-
tergunt: & cutis meatus referant. Pedum ve-
rò ablutiones, humores ex supernis partibus
ad infernas eliciunt, lassitudinem
discutiant, somnum
concordant.

DE OLEIS.

CAP. XXV.

A B S O L U T A de medicamentis fluidis,
non pinguibus, tractatione, de pin-
gibus nunc, nimirum oleis, differendum
est. Itaque Oleum simpliciter & propriissi-
me Galeno dicitur, quod ex maturis olivis
est expressum, omnis verè excedentis qualita-
tis expert. Nobis verò hic dicitur quicumque
succus oleagnosus, unguinosus, & pinguis, si-
ve expressus, sive destillatus, sive quocunque
alio modo paratus. Horum alia simplicia, alia
composita.

S I M P L I C I A vocantur, quæ ex fructibus *Olea simpli.*
expressa sunt sine ulla alia admistione, aut *cia.*
quæ ex oleo constata sunt, in quo macerari
flores, vel herbarum unius generis insolantur, aut
coquantur.

C O M P O S I T A ea sunt, quæ multa medi- *Composita.*
camenta simplicia, & odorata recipiunt, quæ-
que plerumque igni parantur: hæc apud ve-
teres unguenta nuncupabantur, quod reci-
perent aromata & lachrymas. Fiunt olea ex
floribus, herbis, seminibus, fructibus, aroma-
tis, lignis, metallis, &c. & hæc quidem vel per *Olea ex quibus parantur.*
expressionem, vel macerationem, vel destilla-
tionem.

E X P R I M U N T U R olea hoc modo: Accipi-
tur semen aliquod, seu fructus, à cortice du-
riore purgatus, & contunditur calido pistillo
in mortario calido: contutum per saccum
pannum torculari ligneo, si vulgaris est mate-
ria: in pretiosa, stanno obducto exprimitur.
Quod si materia exprimenda aridior sit, ut se-
men lini, torretur hinc probe in lebere agitando,
& versando debet: deinde fervens prælo subji-
ci, & exprimi involuta fetæeo.

M A C E R A N T U R simplicia in oleo commu- *Olea per macerati-*
ni recenti, flores aut herbarum, ita ut oleo integran-
tur, frigida quidem in oleo lavato, calida ve- *nem parantur*
rò in oleo puro: deinde insolantur per aliquot *di modis.*
dies, & facta expressione valida, herbarum abji-
ciuntur, & recentes immittuntur, idque sæpius:
aut coquantur in duplici vase, donec flores vel
herbarum immixtae teneferant, deinde exprimun-
tur, recentesque injiciuntur & coquantur sæ-
pius: id autem fit ob temporis angustiam, aut
quia subito eorum usus requiritur, aut quia
flores, vel herbarum, quæ medicamentum ingre-
diuntur, non sunt tam diuturnæ, ut macerari
& insolari possint, quantum necesse est. Com-
posita magna ex parte coquantur, admista
oleo, aqua, aut vino, aut infuso, aut decoctione
aliqua: pro medicamenti præscripti ratione.
Coquantur autem lento igne ex carbonibus
constato, donec omnis fere humor, qui admi-
stus est, consumatur: aut coquantur in vase
duplici: quod præstat.

Q U O per distillationem parantur olea, *Olea per dis-*
aut per ascensum, aut descensum destillan- *stillationem*
tur. Nam quæ contumacius reddunt oleum, *parantur*
ut dicitur.

ut ligna, per descensum extorquentur; quæ verò facilius, ut femina, & aromata, per ascensum. Eliciuntur autem in arena calida, quorum destillandi modum in tertio libro expediemus.

Locus. EXPRESSA & macerata olea reponi debent vasis vitreis, vel sigulnis vitratis: destillata verò in vasis vitreis, angusto ore, bene obturato: servantur hæc diu: illa verò durant annum unum.

Tempus. QUÆ ex fructibus & seminibus temperate B qualitatis sunt, quale est oleum amygdalarum, scilicet, elici debent, cum horum usus necessarius est: nam si antè extrahantur, novas acquirunt qualitates.

Quantitas, seu mensura olei. QUOD ad quantitatem attinet, non una describitur mensura, sed pro natura olei, & medicamenti forma & scopo variatur.

Olei communis temperati dosis. OLEUM enim commune, per se vel cum aliis commixtum usurpatur, ut in clysteribus. Si per se, à ℥b. ad ℥ij. inspicit debet, pro ratione ætatis, corporis mole, & ventris repletionem, ut supra in capite de clysteribus dictum. Si verò aliis commisceatur, ut vino, vel decocto, tum ad doloris lenitionem, æquis partibus, ad molliorem verò excrementorum durorum, ad ℥ij. inspicit debet. Idem de omnibus temperatis oleis sentiendum est: ut chamæmelino, amygdalino, Illiorum, & feminis lini. Aliorum autem multum calefacientium, tertia pars sufficit supra dictæ dosi, vel dimidia, nisi morbus extremus esset, in quo hæcbit communem dosim usurpare ad ℥ij. Minuitur verò quantitas, quando ex decocto pingui clyster paratur, vel quando butyrum, vel axungia porci admisceatur.

Externo-rum dosis. In unguentis, & linimentis, pro ℥ij. olei, addimus ceræ ℥b. In cerato verò pro ℥b. olei, ceræ veltæ & duræ ℥ij. adduntur. In emplastro, aliquando æqualis mensura olei, & ceræ, veltæ rei, quæ ceræ vices gerit, datur. Si emplastrum fiat ex decoctione herbarum, radicum, vel seminum, pro ℥b. olei, M. j. herbarum inspicit potest. Quod si in decoctione fuerit aliquid viscidum, ut radix albæ, ceræ quantitas minui potest, pro regione, & tempore, & iis quæ admisceantur. Quod si axungia addatur, olei quantitas est minuenda, vel ceræ quantitas augenda ad dimidium. In metallicis autem, aridis, vel acribus, oleum majore quantitate ponendum: quia multum olei imbibunt, & acrium frangitur acrimonia. Augendum verò, vel minuendum pro consistentia, vel natura miscendorum, vel pro fine & scopo. Nam si ad sedandum dolorem, vel emolliendum, vel relaxandum, plus olei: si verò ad constringendum, vel sic candum, minus ponendum est.

In metallicis, aridis, vel acribus. METALLICIS, aridis, vel acribus, oleum majore quantitate ponendum: quia multum olei imbibunt, & acrium frangitur acrimonia. Augendum verò, vel minuendum pro consistentia, vel natura miscendorum, vel pro fine & scopo. Nam si ad sedandum dolorem, vel emolliendum, vel relaxandum, plus olei: si verò ad constringendum, vel sic candum, minus ponendum est.

Valor, seu taxatio. CÆTERUM, per expressionem, vel macerationem factorum, oleorum ℥b. communi-ter estimatur denarius: quæ si de fratribus: destillatorum verò, & quidem precipitiorum, gut-

A ta unica denario uno, plus minusve pro olei præstantia.

PORRO, oleorum usus est frequentissimus, usus. ita ut illis solis aliquando utamur ad dolores, asperitates, & alios multos affectus curandos: sæpius autem ad unguentorum, ceratorum, & emplastrorum confectionem.

DE PULVERIBUS & speciebus aromaticis.

CAP. XXVI.

HACTENUS fluida medicamenta expeditimus: nunc ad minimè fluida accedentes, primùm de dissipatis, hoc est, pulveribus; deinde etiam coactis, tractabimus.

PULVERES Arabibus Suffus, & Alcohol, Pulveres. & quæ ex rebus aromaticis constant intrò tumendis, nostris Species dicuntur. Verùm species & pulveres differunt, sicut compositum & simplex. Sunt enim species, pulveres compositorum medicaminum mixti, sed nondum humida aliqua materia uniti. Vocantur & composita quedam pulveres, ut pulvis lenæ, &c. Species omnium ferè aromaticorum in usu & promptu esse solent, opiatorum nullæ, cathartico-rum paucæ.

PULVERUM autem alii intra corpus assu-muntur, alii foris applicantur. Qui per os sumuntur, aut vim alterandi, aut purgandi ob-tinent. Alterantes ex aromaticis componuntur: purgantes verò ex medicamentis purgan-tibus, vel speciebus compositorum, additis semper iis, quæ vehementiam eorundem re-mittunt.

Qui extrinsecus apponuntur, ex variis me-dicamentis commisceantur simplicibus, ique diversis corporis administrantur partibus, ve-luti qui à vulgo Medicorum & Pharmaco-pæcorum epithemata cordialia, & hepatica vocantur.

ALII sunt utiles ad vulnera, & ulcera, id-que in variis corporis partibus, & varias ob- causas, ut pulveres capitales, adstringentes, farcotici, erodentes. Hi autem ex selectissimis sunt medicamentis, plus minusve tritis, pro medicamenti præscripti scopo, eoque ordine, & diligentia, quo libro tertio, capite de tritura, dicetur.

CÆTERUM, reponuntur pulveres seu spe- cies siccalis coriaceis bene confutis, aut, quod magis probatur, vasis vitreis, optimè clausis, vel stanneis, vel pyxidibus ligneis. Verùm sin-gulis annis ut plurimum renovari debent. Qui foris applicandi sunt, quod frequenti in usu non sunt, neque magni eodem tempore copia opus sit, primùm componi solent, cum iis u-tendum est.

INTRINSECUS sumendi dantur in vino, Tempus Tempus, Sympo aut alio liquore conveniente, utendi.

Species & pulveres quæ omnia differant.

Pulveres ex quibus componantur.

Locus reponendi. Duratio.

Mensura seu dosi. idque jejunis & diluculo appetente, à ℥j. ad ℥j. siquidem suaviores sint, ut species diarnarg. frigida, aromatica rosati, diatrachodon Abbatis, triafandali. Efficaciores verò, ut diagemma, diacameron, à ℥ss. ad ℥ij. Species cordiales suaviores, in potionibus cordialibus, à ℥ss. ad ℥j. cum ℥iv. aquarum, & ℥j. syrapi sumuntur. In eclegmatis & pectoralibus remediis ponuntur pulveres diatragecanthi, incrassantibus, à ℥j. ad ℥ij. In expectorantibus leviter, diatri simplicis, à ℥ss. ad ℥j. vel ℥ij. Diatri Salomonis, à ℥ss. ad ℥ss. augendo, vel minuendo pro forma remedii. Pulveres in instaurativis adduntur ea proportione, qua in opiativis: vel pro ℥j. decoctionis capi, pulverum cordialium ℥j. imponimus.

Valor. Porro ℥j. specierum, quæ moschum, ambra, aurum, vel argentum recipiant, astringuntur communiter, à denariis octo nostratis, ad denarios decem, hoc est, bazium unum Constantinensem; cæterarum verò à denariis quatuor ad denarios sex.

DE TRAGEMATIS.

CAP. XXVII.

Tragemata. TRAGEMATA, vulgares Trageas, Latini bellaria & secundas incensas appellant, sive ventriculi corroborandi gratia: sive ad flatus discutiendos, aut vapores impediendos, aliorumque viscerum ac membrorum affectus sanandos exhibentur. Componuntur ex speciebus antidotorum, odoratisque aliis rebus, & medicamentis simplicibus in pulverem redactis, saccharo adjecto. In his conficiendis communiter capitur ℥j. sacchari ad siogalas drachmas specierum, præsertim amariorum, aut minus gratarum: quia minus sacchari sumi possit, si jucundiores fuerint species. Qui palato magis servantur, commune in sacchari modum prohibito excedunt.

Tempus utendi. EXHIBENTUR drachmæ unius aut duarum pondere, cum pane tosto, in vino optime macerato, mane stomacho jejuno, & vespere, duabus vel tribus horis ante coenam: interdum etiam post cibum, quando vapores in caput exhalantes prohibere volumus, quæ tamen nullo odore, vel sapore acri prædita esse debent.

Tragea rubra. CÆTERUM tragea rubra sic fieri solet. Accipitur pulvis sacchari albi crassiusculus, & in abeno supra prunas versatur, donec bene incalcescat. Deinde affunditur sandalum sublimato maceratum, de manibus, vel ligno in eum usum facto, saccharum miscetur, ne in grumos conglobetur.

DE ELECTUARIIS

aromaticis.

CAP. XXIX.

DE medicamentis dissipatis, id est, pulveribus & tragematis, modo differuimus:

nunc de coactis, & actu humidis agendum est, ab Antidoto sumpto exordio. Verum cum horum tria sint genera: electuaria videlicet aromatica, cathartica, & opiata, de aromaticis primo tractandum. Electuaria itaque aromatica appellantur, quod ex electis consent aromaticis, vel quod præ cæteris medicamentis eligantur. Sunt autem medicamina, melle, aut syrupo sacchari, id est, saccharo ad syrapi consistentiam cocto, excepta. Conficiuntur ex variis & multis peculiaribus medicamentis, præsertim aromatis (quorum delectus maxima cum diligentia ex typo supra in capite primo posito, fieri debet) melle, aut saccharo exceptis. Aromaticum verò quantitas mellis saccharove inspergenda, plerumque in ipsa compositione expressa est. Quod si expressa non sit, & simpliciter sit additum mellis aut sacchari q. s. id est, quantum satis est, tunc triplum mellis, aut syrapi recipimus, nisi Medico lectus videatur. Nam de quantitate variant auctores. Alii siquidem triplum, alii quadruplum, imò & sexcuplum mellis aut sacchari speciebus admiscunt. Quare hic (ut in aliis omnibus ambiguis) Medicos Pharmacopœi in consilium adhibeant, & nihil pro arbitrio suo faciant. Cæterum aromata saccharo vel melle cocto, & despumato, & igni exempto paulatim inspergantur, & alio e versantur, donec perfecte fuerint mixta. Perfecta autem mixtionis nota sunt, si neque grumi, neque bullæ, neque lineæ, neque festucæ, neque id genus alia, sed color æqualis conspiciatur. Ubi probe fuerint permixta, reponuntur non nimis calide, vasis sigulinis vitratis, aut stannets, aut plumbeis (si acetum admixtum non habent) bene obturatis. Vasa autem non debent ad summum usque repleri, ne dum fervent, exundent, ac distillant. Relinquantur itaque aperta, donec refrigerent, aut charta, cribri instar, stylo pertusa imponitur: deinde obturata reponuntur, & grati quidem & jucunda ad annum unum; amara verò & ingrata ad biennium. Tempore verò necessitatis exhibentur diluculo, & vespere, tribus aut quatuor horis à cœna, pondere ℥jss. aut ℥ij. Horum ℥j. à denariis quatuor usque ad sex vendi solet. Ad confortandum membra principia magis, quam ad alios usus, comparata sunt.

DE ELECTUARIIS

catharticis.

CAP. XXX.

ELECTUARIA cathartica (vulgo solutiva, & laxativa) dicuntur, quod alvum purgandi facultatem habeant. Conficiuntur ex medicamentis purgantibus, aliisque melle aut saccharo exceptis, additis semper us, quæ malitiam eorum corrigant: ita ut specierum pars sit una, atque mellis vel sacchari partes tres. Horum autem omnium exquisita & proba fiat

Electuaria

Electuaria ex quibus

Quantitas ingrediendum

Locum vasis

Duratio Tempus utendi

Dosi Valor

Cathartica

Cathartica ex quibus

Quantitas ingrediendum

ba fiat permixtio: primò cathartica probe mifceantur, adeò ut jam omnia unum & idem effe appareant: deinde paululum fyrupi in pilam lapideam infundendum eft: mox fpecies adjicienda, & circumagenda ambo fimul ligneo pilillo, donec omnia unum & idem confiftentia & colore effe videantur. Poftea per vices affundatur reliquum fyrupi, & eodem modo procedatur. Quando res negligenter mifcentur, fe: effluvere folet, ut fpecies in una parte quali conglobentur, (id quod in diagraidiatis facile & fepè fieri folet) in alia vero vix fenfu percipi poffint: unde argrotis maximam periculum, Pharmacopœis verò & Medicis ignominia conjuncta cum mala confiftentia accedit. Servantur ut prædicta, vafis figulinis vitratis, vel fanneis, obturatis in annum. Frequenter autem hodie de paulò validioribus ℥vj. aut paulò plus minusve, pro ætatis, fexus, anni que temporum ratione, & pro fumentis viribus exhibent. De mitioribus, & iis, quæ alyum leviter moyent: atque fine tumultu exonerant, qualia funt diaprufum, diacatholicum, & fimilia, plus præbent: nimirum unciam integram. Sumuntur autem vel in forma portionis, vel boli. Unicè etiam obfervandum, ut purgantibus medicamentis aliquid commifceatur, quod in jucunditatem redundet, & quod ftomachum firmet: quod pleraque purgantia medicamenta ftomacho adveniunt, & eidem negotium facellant. Interdum reipfa exigente, aliqua, quæ viam faciunt, & tranfitum præbeant, atque adeò humorum craffitatem incidant, adjicienda.

Tempus PROPINANTUR omnia medicamenta purgantia ànuculo, cum fcilicet ventriculus copia humorum haud gravatur.

Valor. Horum ℥ss. communiter denariis decem, five h. zione Conftantiæ ufumari folet, plus minusve pro ingredientium ratione.

DE OPIAPIS.

CAP. XXX.

Opiata. OPIATA funt præftantiora quedam antidota narcotica, id eft, ftupefactiva, ab opio, quod ingreditur compositionem eorum, dicta. Hæc non minorem, quam cathartica, in mifcendo diligentiam requirunt. Reponuntur communiter in vafe fanneo, loco temperato declinante ad ficcitatem. Durant communiter in decennium. Theriaca verò ad vigefimum annum: neque exhiberi debent ante fextreffre, niſi Medicus aliud præferibat. Operculi itaque cavo infcribendum tempus mixtionis eft. Dantur ex iis ℥ij. aut ℥j. Veteres ad fummum uncis avellanæ magnitudine præbent. Sumuntur autem vefperi, dum cubitum itur, in vino aut alio liquore convenientere. Horum ℥j. à denariis quatuor ufque ad octo æftimari folet, plus minusve pro varia eorum

A differentia. Utimur his in magnis doloribus, colicis paffionibus, aliisque affectibus, qui mitigatione indigent.

DE CONSERVIS.

CAP. XXXI.

CONSERVÆ funt flores, vel herbæ *Conſerva.* exactiffimè concifæ, vel tuſæ, & fac. *Pondus in charo mixta.* Samitur plerumque triplum *greditium.* facchari pulverizati, ad unam partem conciforum florum, aut herbarum: alii, qui vel quæltui ftudent, vel gule gratificari cupiunt, plus accipiunt. Parantur autem fic: Concifæ materia additur faccharum, & fimul in mortarium bene mundatum conjiciuntur, mifcentur, & contunduntur, deinde aliquot diebus Soli exponuntur. Cavendum autem, ne conservæ fermentando diffluant, quod floribus bugloſi, borraginis præcipue ulaventre folet: ita verò cavetur, quando vas non ad fummum impletur. Si herbæ aridiores funt, vel naturâ, ut lavendule, roſmarini, vel ratione cœli, ut conſtitutione anni calida, non coalceſcere cum faccharo, quod etiam ficcum eft, facile poffunt: quare faccharum coquendum eft ultra fyrupi confiftentiam, & deinde fimul mifcenda aliquandiu fupra prunas. Quo factò, vafis vitreis, vel ficilibus dentis, bene ob-
Locus rep.
Endi.
Duratio.
turatis, ſervantur in annum, vel biennium. Est enim earum duratio inæqualis: alix enim fati du durant, ut roſarum: alix contra citò corruptuntur, acelcunt, vel areſcunt, & tanquam vermiculis in ſuperficie corroſe videntur, ut conservæ borraginis, bugloſi, violarum. Virtus autem earum melius ex colore, ſapore, odoreque deprehenditur.

CATERUM nullus in iis ſumendis præſcriptus eſt modus: uſus tamen obtinuit, ut ànuculo & vefperi nucis juglandis quantitate exhibeantur, vel per ſe, & citra aliorum acceſſionem, vel iſis ſpeciebus, robur certis corporis partibus addentibus, mixta, & fyrupo aliquo exopte.

Quòd ad earum præcium attinet, uncia una Pharmacopœis communiter à denariis quatuor noſtraibus, ufque ad octo vendi folet.

DE CONDITIS.

CAP. XXXII.

CONDITA funt ex floribus, fructibus, radicibus & corticibus. Flores pauci integri ſervantur, ut flores citrinati, arantiorum. Reliqui minutiffimè incifii, vel tuſi faccharo condiuntur. Sunt qui etiam roſarum folia integra condiunt. Capparum flores fale, geniftæ fale & aceto condiuntur.

FRUCTUS condiuntur, aut conficiuntur coctione: cocti enim cribro cernuntur, & ad ſingulas julepi libras, pulpæ quatuor unciz adjiciuntur, deinde lento igne coquuntur,

Locus rep.
Endi.
Duratio.
Dofis.

Locus rep.
Endi.

Tempus & modus u.
Endi.

E

F

Conditura
florum.

Conditura
fructuum.

donec ad eam consistentiam perducti sint, ut nec nimium liquidi, nec nimia coctione aridi, & exsuccati sint redditi: quod experientia facile deprehendi potest: nam si guttula in marmor aut ferum demissa, manus, ubi refraxerit, non inquinat, iustam esse coctionem censetur.

Conditura fructuum integrorum. CONDITURA etiam fructus, si primum repurgati à cortice, & ossibus æquis partibus cum saccharo & aqua, lento igni coquantur, donec saccharum totam fructuum substantiam penetrarit, & ad iustam coctionem perducti sint: quod ex eo deprehenditur, si julepus consistentiam habeat lenem, ita ut digitus ductus fila tenuia mittat: sed id experientia ipsa certius demonstrat.

FRUCTUS peregrini primum macerantur, deinde cocti cum julepo diluore, quem longum vocant, conduntur.

Conditura radicum. RADICES ut condiantur, primum terræ & cortice exteriori purgatae, & matrice, deinde in partes sectæ, coquantur in julepo diluore, donec radicum substantiam penetrarit, & probe coctæ sint, ut in fructibus dictum est. Peregrinæ verò radices humectantur, deinde in julepum impostæ coquantur, ut supra de fructibus dictum est.

Conditura corticum. CORTICES quorundam fructuum, veluti citriorum, malorum medicorum, & limonium, quod substantia sint aliquantulum amara, primum aliquot dies in aqua macerantur, sæpius aqua mutata, deinde aquæ incoquantur, donec teneferant: tandem in aquam recentem semel atque iterum immituntur: postremò in julepum aut mel, cui multa sit aqua admixta, injecti coquantur ad iustam crassitiam, quod si fuerint peregrini, primum humectantur, deinde cum julepo, ut de fructibus dictum est, coquantur.

Locus reponendi. RESPONUNTUR pyxidibus aut vasibus bene obturatis: durant autem annum, & interdum biennium, cortices diutius.

Duratio. INTERDUM condita composita à Medicis præscribuntur ex conservis, conditis fructuum, corticum & radicum, speciebus aromaticis, & saccharo: sic tamen, ut conservæ duarum aut trium unciarum instar: specierum autem, si acres & caræ sint, uncia: si lenes, sescuncia: sacchari, quod satis est: auri autem bractæ tres, aut quatuor, si divites assumunt, injiciuntur.

Ufus. PORRO, conditura ars planè ad delicias inventa, magnum ægrotis momentum affert, dum eo invento medicamenta alioqui per se satis fastidita ita condulantur, ut stomacho & palato grata sint, aut etiam in plures annos integra, & veluti recentia durent.

DE ECLEGMATIS.

CAP. XXXIII.

Linctus. LINCTUS, Græcis Eclegmata, Arabibus Lohoch, est medicamentum thoracicum,

A ad pulmonis noxiam præsidio efficax, & ad pituitæ in thoracem effluxum expectorandum idoneum. Horum alia simplicia, alia composita. Simplicia, ex solius medicamenti simplicis decocto, aut succo, & saccharo, melle, aliòve humore parantur. Composita, gummi, fructus & aromata recipiunt. Fiunt ex dulcibus, mediocriter amaris, & nonnullis acerbis.

Linctus ex quibus. RESPONUNTUR vasibus figulinis vitratis. Servantur autem simplicia in sua perfectione annum unum: composita verò biennium: his exceptis, quæ amygdalas, pineas, pistacia, & alia hujusmodi, quæ facile senescunt, receperunt.

Locus reponendi. EXHIBENTUR quovis tempore, ante & post cibum, nucis avellanæ aut fabæ quantitate, potillimum verò diluculo & vespere, melius verò, ut unciæ unius pondere lambendo sumantur. Deriventur in ore, donec sua sponte liquefactæ, atque adeò paulatim descendant. Horum ʒ β, seplasiaris quatuor emitur denariis nostratibus.

Duratio. AD asperæ arteriæ asperitatem, pulmonis inflammationem, ulcera, spiritus difficultatem, anhelationes, tussim ex humoris influxu ac destillatione ortam, & eos, qui difficulter glutinosa excreant, ut præfocari videantur, &c.

DE EXTRACTIS.

CAP. XXXIV.

Ufus. EXTRACTA, ἐκχολόμενα Græcis vocantur. Extracta, sunt ex medicamentis simplicibus & compositis, ad hunc modum. In aqua vitæ optima ponitur medicamentum aliquod minimum incisum, ita ut ad duos digitos emineat aqua, vase optime obturato: deinde ubi per tres dies in loco aliquo calido vas fuerit relictum, aqua in aliud vas effunditur, medicamentum verò per pannum lineum valide exprimitur, & abicitur. Tunc rursus aliud ejusdem generis medicamentum in eandem aquam, ut prius, infunditur, maceratur, & exprimitur: idque ter quaterve ita reiterandum, prout extractum validum, aut imbecillum quis parare voluerit. Quod si medicamentum fuerit magni precii, ut est lignum aloës, rhabarbarum, &c. non semel est ei affundenda aqua vitæ, sed sæpè ac sæpius, ut penitus quicquid inerat spiritus, aut facultatis, in aquam deponatur. Posteaquam igitur vini spiritus facultate medicamenti abundaverit, ita ut quasi proprium jam miserit saporem aut odorem, tum medicamentum exprimitur, colatur, aquaque vitæ à facultate medicamenti per balneum Mariæ separatur, extrahendo quousque incrascescat: tum in vase vitreo, vel figulino vitrato reponitur, vase optime clauso: quod quò fuerit verustius, eò etiam erit melius. Datur ex jure, aliòve diluto, à ʒ β, usque ad ʒ β, vel in cata-

Locus reponendi. *Duratio.* *Ufus.* *Tempus utendi.*

cataportio per se, aut medicamentis aliis mixtum, manet stomacho vacuo.

Ufus. Usus quidem extracti est, quod pauca quantitate assumptum, magna in corpore nostro praestet commoda. Etenim ubi de medicamentis in tota substantia dari solet ʒj. extracti sufficit ʒj. in quo certe agrotis multum gratificari potest, praecipue cum plerique ab assumptione medicamentorum plurimum abhorreere soleant.

DE LINIMENTIS.

CAP. XXXV.

DE medicamentis coactis humidis intrinsicis sumendis haecenus differimus: nunc de iis, quae extrinsecus apponuntur, agemus, inquit ad linimentis sumentes.

Linimenta. ITAQUE linimenta sunt, quae liquida inunguntur. Differunt ab oleis & unguentis, ab his quidem, quod liquidiora existant: ab illis, quod crassiora sint, eoque magis adhaereant. Fiant ex oleo, adipe, butyro, levo, liquefactis, vel aliis quae olei spissitudinem habent, ut styrace liquida, myrrha liquida. Aliquando additur terebinthina, vel mucilago, vel medulla, quae ad ipsam temperatura & consistentiam similis est. Horum autem nulla certa quantitas describitur: communiter tamen Medici ad ʒj. olei recipient butyri, adipis, cremoris ana ʒij.

Locus reponendi. REPONUNTUR vasis figulinis. Utiuntur autem his calide duabus vel tribus horis ante cibum, cum vel alteram partem lenire, vel dolorem mitigare, vel caefacere, rarefacere, vel refrigerare, vel exsiccare, vel auumectare, vel discutere, vel detergere, vel emollire, vel maturare, intendimus.

DE UNGUENTIS.

CAP. XXXVI.

Unguenti quid. UNGUENTA crassioris consistentiae sunt, quam linimenta, & valentiora: & Galeno ea dicebantur, quae ex odoramentis conficiuntur: nobis vero, quae unguinolo suo corpore, partibus illis, & cereo quodam lentore crassitudinem adepti, inhaereant. Fiant ex oleis, pulveribus & cera: interdum etiam adipe, butyro, macilagine, lachrymis & gummis, &c. Species iuxta affectuum, quibus adhibentur unguenta, diversitate variantur. Cera, ut convenientem nanciscatur consistentiam, adicitur.

Dosis. In his autem componendis hodie plerique observant, ut unciae uni oleorum, drachmam unam specierum, & drachmas duas commisceant. Sed praestat ceram quantitatem ejus qui componit, arbitrio ac iudicio relinquere, ut is scilicet addat, quantum ad justam unguenti consistentiam satis est.

Modus parandi. CAETERUM horum alia absque igne parantur, cum materis oleo, vel pinguedini pistillo bene miscentur: alia admota igni, idque

A dupliciter: vel pinguedinibus liquatis, ut materiae metallica, terreaeque facilius misceantur, atque uniantur: vel maceratis aliquandiu pinguedine plantis coctis, & validissime per crassioris texture pannum, vel per se expressis materiis pinguedine addita, ad perfectionem coctis. Si unguentum ceram recipit, liquata simul pinguedo & cera ab igne remouentur: ubi concretere ceperint, pulveres injiciuntur, & simul miscentur, donec profus refrigerent. Si mora molesta est, patella aquae frigidae imponatur, & citissime concreset.

Locus reponendi. REPONUNTUR pyxidibus vel vasis figulinis vitratis, vel stanneis.

Duratio. DURANT autem annum, quaedam biennium & triennium. Usus vero horum ante cibum est.

Tempus utendi. QUOD ad valorem attinet, venditur ʒss. *Valor.* communiter denariis quatuor nostratibus.

DE EMPLASTRIS.

CAP. XXXVII.

EMPLASTRA Graecis sunt medicamenta, *Emplastrum.* varia simplicium genera, & metallica praetertim recipientia, atque eo usque percocta, quoniam manus amplius non solent, quae refrigerata sint solida & dura, calefactione vero malaxantur. Arabibus recentioribusque Cerota nuncupantur.

Emplastrum Graecorum ex quibus. ARABUM vero emplastra ea sunt, quae Graecis Malagmata, Cataplasmata, & Epithemata ex herbis, floribus, fariis, oleis, & adipibus composita, quae tam distortam coctionem non patiuntur, atque emplastra. Verum de his deinceps, nunc vero de Graecorum emplastris agendum est. Haec sunt ex metallicis, lapideis, terrae speciebus, fecibus, lachrymis, succis, liquoribus, seminibus, radicibus, herbis, animalium excrementis, cera, & resina, &c.

Modus componendi emplastra. METALLICA prius oleo, vino, aceto, aut alio quovis liquore sine igne nutriuntur, & in pila, aut sartagine furdo radica vel pistillo continenter mota crassescunt. Pinguis, si quae addenda, in lebeti super ignem lentum assidue tribulata, metallicis adjunguntur. Gummium genera postrema ceteris decoquendis adhibentur. Liquida humore aliquo idoneo macerantur, dissolvuntur, colantur, & ad humoris illius consumptionem coquantur. Quae vero terenda sunt, per se probe trita in opus cum ceteris veniunt. Sicci item crassi & siccati, aliquo liquore soluti, & ad illius expirationem cocti, post misceri debent, quando emplastrum refrigerari incipit. Liquidi vero & recentes oleo immiscendi, & cum eo coquendi. Herbae etiam recentes, liquore aliquo maceratae, in eo postea percoqui debent, dum expiret: quod in emplastro Gratia Dei ex vino in usum venit. Emplastri corpus & materiam faciunt cera & resina: quorum quod primum est, nullam ad vit-

tutem efficacitatem addit, sed solidum tantum corpus præbet. Alterum verò, ut nonnihil materiam augeat, pro vario tamen genere qualitatem admovent, & aliquantulum medicamenti vires immutat. Est, ubi neutrum ad emplastri consistentiam requiritur, quando iusta crassities non temerè ex aliorum materia suppeditatur: quod in emplastro diachalciteos factitatum est. Oleum ad medicamentorum coctionem, & idoneum materiae argumentum in emplastra venit: quod etiam nonnunquam suis viribus totam medicamenti molem afficit. Anodynum namque molliens, resolvens, illius opera efficitur & medicamenti vis acrior, aut subautera obtunditur. Emplastra ipsa oleo, aut aliquo liquore idoneo coquere convenit. ad liquoris, quem adhibentis, consumptionem, dum manus non inquinant, tandem manibus oleo inunctis, formandam in magdalias oblongas rotundas.

Dosis.

Quod ad ingredientium quantitatem attinet, ad aridorum uncias tres olei: ad hujus autem quadrantem, cerae libra, resinae des, quò illud fiat tenacius. Hodie expresso aridorum & oleorum pondere, cerae quod satis est addere solemus. Non potest autem in omnibus emplastris certus medicamentorum modus pondusque describi.

Locus reponendi.

Reponuntur emplastra, seu potius chartis oleo inunctis involvuntur, vel pyxidibus servantur, ut plurimum quidem ad annum.

Duratio.

servantur, ut plurimum quidem ad annum.

Valor.

Æstimatur ʒss. communiter denariis quatuor nostratibus.

Tempus utendi.

Utitur autem his ante cibum, tum ad humorum influxum per inflammationes repellendum, tum dolorem leniendum, membra corroboranda, dura emollienda: discutienda ea, quæ coierunt: cruda concoquenda maturandaque infixa pertinaciter, evocanda: ad suppurationem ducenda: purganda: aperienda: glutinanda: cicatrice obducenda.

Ufus.

Utitur autem his ante cibum, tum ad humorum influxum per inflammationes repellendum, tum dolorem leniendum, membra corroboranda, dura emollienda: discutienda ea, quæ coierunt: cruda concoquenda maturandaque infixa pertinaciter, evocanda: ad suppurationem ducenda: purganda: aperienda: glutinanda: cicatrice obducenda.

Emplastra improprie dicta.

Pdrrò sunt & emplastra improprie dicta, quæ citra coctionem parantur, ut quæ cremore alicujus, vel ut psyllii, & siccis: quædam aut pane, aut farina hordei coagmentantur.

DE CATAPLASMATIS.

CAP. XXXIIX.

Cataplasma.

CATAPLASMATA cum emplastris improprie dictis magnam habent similitudinem. Chirurghi hodie puliculis quoque vocant, eò quòd mollem spissitudinem habeant, & linamento, aut supa, aut lana excepta, emplastri modo extendantur, ut adhære possint. In hoc autem à puliculis differunt, quòd hæc farina aliqua, in oleo & aqua, vel melle, vel butyro decocta sint: illa verò ex herbis viridibus, radicibus, floribus, fructibus, feminibus contusis, oleis, adipibus, farinis conficiuntur.

Dosis.

PLANTARUM autem, vel alterius mate-

riae singulis fasciculis: olei, vel adipis singulae uncia, vel sesquuncia misceri debent.

POSSUNT autem supra omnes partes dolentes aut inflammantes applicari. Quòd si hypochondriis calefactientia & discutientia cataplasmata applicanda sint, nisi antea vacuato corpore, adhiberi minime debent. Attrahunt enim totius corporis excrementa.

CÆTERUM doloribus leniendis, tumorebusque concoquendis, vel dinguendis maxime accommodata sunt.

DE CERATIS.

CAP. XXXIX.

CERATUM à cera & oleo dictum, est medicamentum consistentia quodammodo medium inter unguenta & emplastra. Concinantur ex cera, pice, resina, propoli, adipis & oleo, & pulveribus. Fiant etiam ex emplastris oleo liquefactis, cum scilicet pars affecta emplastri duritiem ferre nequit. In hujus compositione idem quod in unguentis, pondus nonnulli observant Medici, ut scilicet ʒj. oleorum, ʒj. aut ʒjss. specterum respondeat. Cera dura paulò plus quàm ʒss. pro ʒj. olei, addita pauca resina. Adhibentur ven-

triculo, hepatis, splenis, pectori, utero & ossibus fractis, ita tamen, ut eorundem figura partii, cui admoventur, similis sit. Quod enim ventriculo adhibetur, leui formam obtinere debet: quòd jeciori apponitur, jecoris: quòd lienii, lienis. Acui etiam transvertim transmissis, consuuntur: atque ante cibum stomacho jejuno applicantur. Stomachicæ cibi tempore seponuntur.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

Locus. Dosis. Ufus.

DE DROPACE.

CAP. XL.

DROPAX, Latinis picatio, à pice vocata est, Dropax qua membra externa omnia, extenuata, quid, resoluta, frigida & humida obliui solent. Est autem simplex, vel compositus. Simplex ex Dropax pice modica oleo liquata constat. Compositus præter picem oleo liquatam, recipit etiam Dropax piper, pyrethrum, bitumen, semen rorismarini: quibus, & si opus sit siccare, sulphur vivum, salem, cinerem samentorum: suo vellicare, adarcem, aut euphorbium. atq; hæc tria liquefactis ad-

jectuntur, ut majorem calorem excitent. Forma autem varia est. Quidam enim emplastri formam referunt, alii cataplasmatum.

CÆTERUM dropax uterque calidus adhuc cuti illinetur, & præteritis membris adglutinabitur. Priusquam autem perfrigeat, avellitur, rursusque calefactus ad ignem admovebitur: idem antea quàm refrigeat, avelli debet, idque sæpius. Tam crassus autem membris affectis, quibus pili prius ablati sunt, adhibebitur, quàm ægri vires tolerare poterunt. Qui robusti sunt, etiam lavare, & corpus exerce-

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

Forma.

cere possunt interea, dum dropax est partibus affectis obductus.

Ufus. U^sus huius in totius corporis, aut ejusdem partium extenuatione est. Humectat enim, calefacit, ac sanguinis copiam allicit, atque adeo amissam carnem reparat, extenuatosque reficit. Adhibentur etiam is, qui crebro vomunt, & qui cruditatem patiuntur, atque affectus coeliacos: item cataplasmatibus vice in malis diuturnis, & ante sinapismum, ut corpus ad sinapi praparetur: & post sinapismum, ut affectus reliquias discedat.

DE SINAPISMO.

CAP. XLI.

Sinapismus quia. SINAPISMUS nihil aliud est, quam cataplasma, aut emplastrum ex sinapi, additis sicibus contusis confectum, qualia hodie sunt, quae vulgò vocant rabificancia, & Graeci *Φινισμα*, unde *Φινισμα* nomen habet. Mitior autem sit, vel fortior, pro natura corporis, vel partis affectae. In corporibus duris, qualia sunt rusticoorum, nautarum, piscatorum, & id genus hominum fortioribus utimur: in urbanis, mediis: in pueris, mulieribus, & non multum carnosis, imbecillioribus.

Dosis. FORTIOR duas partes sinapi contusi recipit, sicium partem unam. Imbecillior contra sicium partes duas, sinapi unam. Medius & quales utriusque partes. Parantur autem hoc modo: Ficus sicca in aqua tepida pridie mace-rantur, sequenti die expressae probe lavigatae debent, deinde sinapi acris per se contusum misceri, & massa faciendae.

Parandis ra-
na. SUPRA partem autem remanere debet, donec dolor subsedit fuerit vehemens, & caro lividior altiorque evaserit, & postquam ablutum fuerit, pustula mitius eruperint. Quod si etiam sensus perierit, animum adhibere oportet, parte quam obleveris saepius detecta: quia si vel immodice adurantur ita affecti, tamen non sentiunt.

PORRO si dolor vehemens ruborque accesserit, & pustula, linteolum succo malvae, aut fenigræci cum rosaceo madefactum imponemus. Deinde rosaceo cerato cum cerussa utemur. In his autem, qui continua febre laborant, ulcusque habent, tum in cartilaginosis, tum locis excarnibus, vitari debet sinapismus. Ulcera enim effertur, nimiaque acrimonia exacerbantur: partes verò carnis vacuae, si obducantur sinapismo, uruntur, interdum etiam nigrescunt.

Ufus. IMPONITUR autem sinapismus, ubi ex alto ad superficiem extrahere volumus, ideoque alicui parti admotus, non amovetur, dum cutem exalceret, aut cruento colore suffundat. Ufus autem in diuturnis potissimum affectibus, ubi reliqua praesidia non suffecerint, efficacissimus est. Maximè verò prodest capitis doli, hemicraniae, morbo comitali, vertigini-

bus, infantiae, capiti admotus. Thoraci autem in asthma, orthopnea, tussi diuturna. Item in desultatione, caput & thorax sinapismo illinendus. Stomachus etiam & ventriculus in longis ipsorum passionibus sinapismo obducuntur. Conveniens quoque praedictum nichidicis, podagricis, & omni parti resolutae, aut alio quodam modo sic refrigeratae, ut difficulter calefieri queat. Praeterea in acutis passionibus, utpote lethargo, cataphora & catoccho, sinapismus inducitur, initio quidem erubescit: ubi verò materia radices egerit, ac firmata fuerit, capiti.

DE TABULIS,

orbiculis, & morsellis.

CAP. XLII.

PERACTA coactorum humidorum medicamentorum natura, siccorum & solidorum in eunda est ratio, exordio à confectionibus solidis sumpto. Horum autem triplex est forma, rotunda videlicet, quadrata & oblonga. Quae rotundam orbicularemque formam accipiunt, Orbiculi sive Placentae dici possunt, à nostris Rotulae vocantur. Quae quadrata forma effinguntur, Tabulae aut Tabulae nominantur. Quae si Tabularum oblongam recipiunt, Morselli & Lozen-giae barbaris appellantur.

COMPONUNTUR magna ex parte, ex speciebus electuariorum, adjectis quibusdam novis solidis & recentibus. Interdum caponum & perdicum pulpa, amygdala, nuxes pineae, uva passa & id genus alia commiscuntur, adjecto saccharo. Fiunt nonnunquam ex medicamentis, quae album solvunt, in pulverem redactis, quibus saccharum in aqua stillatitia aliqua, humori evacuando accommodata, dissolutum additur: & tabulae purgantes dicuntur.

IN orbiculis autem seu rotulis parandis accipiuntur unciae quatuor sacchari ad drachmas duas specierum.

IN tabulatis verò & morsellis parandis eadem servatur quantitas & proportio: alii tamen ad libram unam medicinalem sacchari sumunt specierum drachmas octo: alii duodecim, praeteritum purgantibus tabulis.

CATERUM orbiculos parandi ratio huiusmodi est. Coquitur saccharum ad perfectionem exactam, deinde ab igne remotum ligneo pistillo agitur, & species injiciuntur, ac probe miscuntur. Cavendum, ne nimis cito pulveres addantur, ne adurantur, aut vis ipsorum resolvatur, mixtis simul cunctis perplicam lebetis, in tabulam, farina vel pulvere aliquo, ut cinnamomi, sandali rubri, &c. stratum: spatula assidue saccharum pari & equali quantitate extrahatur, quod decidens placentulae modo in orbem concresecit. Si quid verò remanet in lebere, durefcit iterum,

sed pauca aqua affusa liquefcet. Deinde extrahatur ut prius. Rotulæ concretæ diguis sigillatim auferantur, & farina superficiei inferiori adherens penicillo, aut panno absterfa, in cribrum conijciatur, & ulterius in loco calido exticetur. Quando candidiores orbiculi expetuntur, faccharum abfiffimum coctum diu pistillo agitetur: ita non solum candidius, sed etiam friabilibus faccharum evadet, & qui inde fiunt orbiculi, eodem modo.

QUIDAM in tabulam superficiei tenus spongia madefactam faccharum infundunt, quæ ratio non aliena est, sed rotulæ valde tenues fiunt. Alii marmor butyro, vel oleo leviter inungunt prius, quemadmodum penidium paratur.

SUNT rursus alii, qui simpliciter in nudam tabulam æneam tenuem bene levigatam faccharum fundunt: deinde ubi refrigit, ut avelli possit, leviter igni admovent.

VERUM cum multa una vice conficienda sunt, farinam subternere commodissimum videtur: nec possunt hic sigillatim orbiculi auferri, sed simul deinde in cribrum conijciuntur, cribrando farina trajicitur: quod reliquum est tenoris farine, cauda vulpina baculo alligata excutitur.

Tabularum & morsellorum parandi modus. IN tabulis quoque & morsellis faccharum diutius agitari, additis in fine materis oportet: quod deinde in tabulam superficiei humidatâ simul secundum longitudinem effunditur, & ligneis tabellis adpositis madefactis utrinque cogitur, atque latitudine & crassitudine tabularum vel morsellorum formatur: postea præciduntur, & in alium locum sicciorum transportantur.

QUIDAM faccharum in tabulis latitudine morsellorum, aut tabularum imponunt & formant, deinde in frusta apta secant.

QUIDAM vero faccharum humidum adhuc, in tabulam æqualiter sitam effundunt, nec cohibent, sed superficiem ejus acie cultri, forma morsellorum seu tabularum perstringunt: postquam faccharum induruit, totam massam tollunt, & in suas portiones pro modo linearum frangunt. Hic modus omnium est expediensissimus, minimeque dispensiosus.

SUNT qui non effundunt faccharum, sed ligneis quibusdam spathulis ex lebere frustatim eximunt: verum tales fiunt valde inæquales.

PLACOTOMUS, ex quo hæc transcripta sunt, certis quibusdam formulis ligneis, vel stanneis, quatuor lateribus clausis, uti solet, quibus faccharum, tanquam carcere quodam, ne inæqualiter distillat, continetur: deinde formato saccharo, formulam remouet, & in partes, ut prius dictum est, massam dissecat. Hic modus videtur omnium optimus, & ad efficiendos elegantes æquales morsus aptissimus.

A MORSULI, si opus est, in cribro subjectis chartis fornici imposti, exticentur.

QUANDO fructus, ut amygdala, pineæ, uve passæ, speciebus adduntur, diutius morsuli siccandi sunt.

ITEM ad morsulos materię plerumque inciduntur, aut crassius quam ad rotulas contunduntur. Observandum autem est, ut in tabulatis citius immisceantur species, feruente quodammodo adhuc saccharo: in morsellis verò feruente tepescato, & tantum non refrigerente saccharo: unde etiam in morsellis & lozengibus minus læditur, aduritur, absumiturque vis specierum, vegetiorque & efficacior remanet, quam in tabellis seu tabulatis.

PRÆTEREA ad confectiones solidas faccharum coquitur tacitè, dum aquositas omnis absumpta est. Id vorant ad perfectionem coqui, cujus rei signum est, quando spathula extractum, & violenter in aerem projectum, in floccos, instar nivis crassioris abire videtur.

SERVANTUR orbiculi, & tabulata Locum rari in ligneis arcibus, ex tibia, aut simili materia inodora. Quæ enim ex abiete, & aliis resinosis lignis fiunt, suo odore medicamenta inclusa inficiunt, vel in calidore loco resinam residuare solent. Postea in sicco & calido loco reponuntur. Servantur autem ad menses sex, Duratiam vel plus.

D TEMPUS exhibitionis ante cibum, duabus vel tribus horis. Purgantes verò tabulæ tribus, aut quatuor horis cibos præcedunt.

EXHIBENTUR ex iis orbiculi duo, aut tres, plus aut minus, pro morbi conditione. Morsulus unus, nisi admodum exiguus sit, pro vice sufficit. Expurgantibus ut plurimum non datur, nisi & interdum verò plus minusque pro siccitate visibus, per se, vel trita in jusculo capi, vel galli.

E QUOD ad precium atinet, & si plurimum Valor, à denariis quinque usque ad decem nostrates venditur.

DE TROCHISCIS.

CAP. XLIII.

Τροχίσκοι & κεκλιμένοι, sive ἑπίσκοι Græcis. Trochiscum patitur, sive placeatula Latinis: medicamentum planum depresso, in rotæ aut orbiculi, seminisve lupini formam coactum, ceteri quadrati hodie pluribus fiunt.

HORUM autem alii per se in corpus assumuntur: alii in compositiones aliorum medicamentorum recipiuntur: alii extra corpus applicantur, constantque ex metallicis: & hi vel ulceribus malignis utiles: vel oculorum morbis inserviunt, qui Sief Arabibus, & Collyria Latinis dicuntur. Ex eorum numero, qui intra corpus sumuntur, alii ex aromatibus, herbis, fructibus & medicamentis quibusdam purgantibus constant: alii ad eorum compositionem.

positionem opium requirunt. Fiunt ex medicamentis siccis tritis, & cum aqua, aut decoctione, aut succo mustis, donec ad eam crassitiam reducantur, qualis est massa pilularum. Formantur autem in rotulas. Quidam imagines imprimunt, quod in vulgaribus supervacaneum est: in preciosis vero, ut gallia, alipta, moschata & cæteris, non indecorum.

Locus reponendi.

SICCANTUR in umbra, & papyro involuti, lignis pyxidibus reponuntur.

Duratio.

DURANT annum unum, & qui opium recipiunt, duos, tres, & plures. Qui foris applicandi sunt, cum ex medicamentis consistunt, quæ non facile resolvuntur, servari possunt in annum unum, aut duos.

Dosis.

CÆTERUM pastillorum, qui citra aliorum medicamentorum commisionem sumuntur, pondus haud excedat ʒj. vel ʒjʒ. Et si sine, quorum compositione opium ingreditur, pondere ʒj. aut ʒʒ. dantur, triti ex aqua, aut vino, aut alio quovis liquore, ut congruere videatur.

Ufus.

FORO pastillorum forma ideo à veteribus inventa est, ut medicamenta in pulveres redacta, per eam diutius conserventur, quæ alioquin perirent, exhalarentque, & vires suas amitterent. Nam pastilli sic indurati, densisque facti, facilius aeris injuriis resistunt: pulveres minimè: quia cum tenues sint, aer statim eos subit, atque ita immutantur. Nonnunquam antidotis, succis medicatis, saccharis, catapotis, clysteribus, unguentis, aliisque ejus farinae commiscantur. Præterea utiles sunt pastilli, qui ab inferioribus partibus injiciuntur, ad eos potissimum affectus, qui in ista umbilicis infestant. Nam superius vis illorum pervenire non potest.

DE PILULIS.

CAP. XLIV.

Pilula.

PILULÆ à parvæ pilæ similitudine dicuntur, & Græcis *ἰσχυρόματα* vocantur: medicamentum est, quod deglutendo sumitur, ad fallendum medicamentum insuavitatem inventum.

Pilularum compositio.

CONFICIUNTUR ex amaris, acerbis, & fetidis, aloë videlicet, celocynthide, scammonio, agarico, sagapeno, sarcocolla, myrrha, aliisque lachrymis, additis us, quæ maliciam eorum corrigunt: omnibus, inquam, tritis, acinde cum succis, aut aquis stillatis, in massam tereti forma redactis, quæ eum leviter in umbra fuerit exiccata, vesica, vel corio, vel, quod melius est, papyro cere liquata intincta involvitur, & pyxidibus stanneis seciore loco reponitur. Servatur autem purgantium pilularum massa annum unum, vel eò usque, quò situm varii coloris intus non contraxerit, (ea enim vitiosa est:) quæ verò opium acceperunt, duos, tres, & plures annos. Tempore usus massa rursus teritur, & cum succo aliquo in pilulas vel majores, vel minores, vel

Locus reponendi.

SICCANTUR arida in umbra, & chartis involuta, pyxidibus reponuntur ad annum unum, vel duos.

Duratio.

UTIMUR his in oculorum diversis morbis, ulceribus, vulneribus, fistulis, suffusionibus, & id genus aliis.

A mediocres, prout eas magis vel minus diu in ventriculo immorari volumus, formatur.

QUÆ majori forma parantur pilulæ, ut sunt *Tempus* capitales, tribus aut quatuor horis à leviori *usendi.* coena, vel mediâ nocte, vel post primum somnum assumuntur. Minores & leves, ut pestilenciales, & alephanginæ, hora una, vel duabus ante cibum commodè exhiberi possunt. Mediocres verò matutinis horis in ulum veniunt. Modus tamen exhibitionis rarò drachmam unam excedit, quæ communiter triplata *Valor.* fiat à denariis sex usque ad octo nostrates venditur. Quoniam autem semel, id est, non masticata devorandæ sunt, ob ingratum saporem tectorio aliquo indigent. Quæ in re saccharo, aut cinnamomi pulvere, aut auri foliis utuntur, quod longè est æquius quàm membrana prunorum & uvarum (quod nonnulli fistulant) inducere. Durior enim ille cortex tam obstinate sæpè pilulas tegit, ut ventriculo negorum facestant, nec multis post horis actionem exerant: interdum etiam integræ vomitu, aut secessu regerantur. Prunorum aut pomorum pulpa involvi tuto possunt, ut & pane azymæ vino molliter perfuso. Quidam facili negotio ex ovo torberi jubent.

HORUM ferè in capite purgando solennis est usus. Quum enim materiæ vacuandæ longinquitas vulgaribus medicamentis non cedat, ea facilius pilulis, quàm alio quovis pharmaci genere, propinantur.

DE COLLYRIIS.

CAP. XLV.

COLLYRIA Latinis medicamenta vocantur, quæ oculis admoventur. Græci *ὀφθαλμια* *Colliria* *qua.* *ἴατρα* vocant. Hæc verò duùm generum sunt: quædam enim liquida sunt, & privatim hodie à Medicis collyria nominantur; quædam verò arida, & Arabibus *Stef*, & Alcohol, dicuntur.

LIQUIDA sunt ex aquis stillatis, ut rosarum, myrthi, plantaginis, portulacæ, capri-foli, &c. aut ex succis herbarum fructuumve repurgatis, quibus parum albuminis ovorum adjectur: quorum gutta una aut altera oculorum angulis instillatur. Arida ex metallicis conficiuntur, herbis, floribus, fructibus, aliisque plantarum partibus tenuissime tritis, ac liquore aliquo competenti, in pyramidis ferè, vel trichiteorum formam redactis: quæ usus tempore vel trita, ac in cote levigata & in tenuissima pollinem coacta, aliquo stillaricio liquore dissoluta, instillantur: vel arida inspirantur, aut intra palpebras ponuntur.

Colliria liquida.
Collyriorum compositio.
Dosis.

SICCANTUR arida in umbra, & chartis involuta, pyxidibus reponuntur ad annum unum, vel duos.

UTIMUR his in oculorum diversis morbis, ulceribus, vulneribus, fistulis, suffusionibus, & id genus aliis.

DE APOPHLEGMA- A DE CONFECTIS.
tismis.

CAP. XLIX.

CAP. XLVI.

Apophegmatismus quid.

APOPHLEGMATISMI Græcis sunt medicamenta, quæ retenta in ore, & commandata, per emissaria palati pituitam, & qui in capite concreverant, humores noxios eliciunt: vulgò masticatoria vocantur. Fiant ex sinapi, hyssopo, cortice, capparibus, origano, thymo, pulegio, uva passa, mastiche, radice acori, zangibere, pyrethro, pipere, uva tamiaca, & id genus aliis.

Modus utendi. H O R U M usus varius est: ut enim medicamenta in partes minutas concisa commandantur, dentibusque confinguntur: aut trita & contusa succo aliquo, vel liquore, vel melle excipiuntur, & in maniles pastillos, sive trochiscos coguntur, & cum postulat usus, unus præbetur mandendus. Aut medicamenta contusa sacculo è subtili linteo confecto induuntur & commandantur. Aut jus decoctorum medicamentorum diu in ore continentur.

C A T E R U M oportet manducantem deorsum nuere, & ex intervallis, quò congestus humor effluat, hiare.

Tempus utendi. U T E N D U M autem apoplegmatismis matutino tempore, & tum potissimum, cum à reliquis excrementis corpus vacuum est.

Ufus. A D H I B E N T U R hæc ad omnes capitis ventos affectus, hebetudinem oculorum, auditus difficultatem, linguæ relaxationes, pustulasque omnes, quæ caput aut faciem occupaverint. Post illarum usum aqua calida os abluendam erit, aut melerato, aut pistatæ succo.

DE NASALIIS.

CAP. XLVII.

Errhina que. E R R H I N A Græcis vocantur, quæ in oblongam, ac pyramidis formam coacta, naribus induntur: hodie vulgus Medicorum

Errhinorum compositio. Errhinorum nam nasalium nominat. Hæc autem solum sibi, ut extrahi queant, alligatum habentia, ex medicamentorum huic iussu servientium speciebus, liquore aliquo, aut adipe, & exigua

Sternutamentum. cera exceptis, componuntur. Est & aliud sternutamentum, quod sicum; naribus induntur, aut calamo inspiratum, steroutamentum vulgò dictum, ex pipere, pyrethro, nitro, nigella, castoreo vel elleboro albo, &c. confectum.

Tempus utendi. His autem omnibus non utendum est, nisi postquam corpus universum aut ventis sectione, aut purgatorio medicamento fuerit evacuatum.

Ufus. U S U S verò est in diuturnis capitis affectibus, præsertim epilepsia, oculorum hebetudinibus, narium obstructionibus, odoratus difficultate, convulsionè cynica, & morbo regio, &c.

CONFECTA vocantur materia saccharo *Confecta siccò obducitur, & seu rectorio quodam qua.* vestita. Obducuntur autem semina, fructus, fructuum cortices, aromata integra, vel in frusta dissecta, ut gula magis arideant, & minori molestia assumi queant: alia enim nimis amara, aut acris sunt, aut alioqui saporem nimis medicamentosum habent, ideoque gustum offendunt.

SEMINA (ut coriandrum, anisum, feniculum, carum, cuminum, semen agri, canabis, animum, cardamomum, eruca, sinapi, urtica, cucurbitæ, cucumeris, melonis semina, papaveris albi semen, absynthii marini, & semen contra lumbricos, quod vulgò sanctum, quasi xantonicum, & zedairæ semen vocant, &c.) priusquam conficiuntur, à sordibus, pulveribus, festucis, lapillis, & pediculis erabrando, ventilando, & seligendo repurgantur.

FRUETUS, sub quibus modò etiam comprehendimus semina majora, (ut amygdalæ, avellanæ, pistacia, strobili, nuclei persicorum, prunorum, cerasorum, bombacis, &c.) injecti ferventi aquæ, putaminibus suis exuuntur, & cum fursure parum fricando siccantur, priusquam conficiantur.

CORTICES item fructuum (ut citriaranti, cucurbitæ) ut commodius conficiantur, prius minus in frusta longiusculi instar aromatum longiorum secantur.

AROMATA ante confectioem seu (ut loquuntur) confectam, in frusta longiuscula, & tenuia siccantur atque conciduntur.

SACCHARUM coajuntur ad debitam & quodammodo perfectam consistentiam, id est, propemodum ut ad mortulos, & ad orbiculos, ut superius dictum est.

MATERIA conficienda in æneum vas pensile duabus ansis suspensum inditur, & super carbonem hinc inde, antrosium, rectorium, dextrosium, sinistrorsium agitur: nunc in orbem volvitur: nunc instar avenæ in vannis movetur, donec calefiat: calefactæ infunditur parum sacchari cochleari ferreo, non procul ab extremitate uno foramine perforato, & continuo agitur, donec siccetur saccharum: deinde aliud affunditur, ut prius, idque tantisper sic. dum pistam acquirat magnitudinem. Superficies in plerisque levis est, nisi singulari artificio asperior, seu (ut vulgò loquuntur) crispata sit, videlicet ex alto saccharum fundendo.

Si materia conglobatur, vel saccharo confertim infuso, vel negligentè moto, manu affricata dissolvatur nodi. In sine confecturæ exactè siccantur: deinde in locum calidum & sicum eribro imposita reponuntur.

Est & alius quidam modus exasperandi confectarum.

confecturas, non admodum necessarius, plus ostentationis, quam utilitatis habens, videatur talis. Calefacto aheni infunditur parum sacchari in medium, & cochleari hinc inde agitur: ubi bullæ apparent, portio aliqua sacchari jam confecti imponitur, & strenuè deorsum sursumque movetur, ne fundo adhæreat: deinde impellitur ut decet, idque fit, quousque satis exasperata sit: absoluta hac portione, iterum calefiat, ut prius, ahenum: idque tantisper fiat, donec satis crispum videbitur: mox alia portio sumitur.

QUIDAM questui magis, quam utilitati servientes; primum unguentum saccharo obducunt materiam, & subinde aspergunt amyllum in tenuissimum pollinem tritum: tandem purius, & candidius saccharum addunt, ut exteriores cutis elegantes & albæ appareant.

Confecta quomodo coloranda. TINGUNTUR etiam confecta variis coloribus magis ad spectaculum quam necessitatem aliquam.

AD flavum colorem recipitur rhabarbari succus, aut croci. Ad rubrum, sandalum, prasilium, rubræ radix, lacca: grana tinctorum, flores amaranti purpurei.

AD viridem, succus anethi, solani, rutæ. Ad caruleum, flores framenti, bacca sambuci. Ad nigrum, gallæ, mirbalani, succus corticum juglandis. Hæ materię aceto, aut vino sublimato diluuntur, & si opus est, aliquid D alumini additur. Deinde confectis jam absolutis, sensim in aheni calidibus aspergitur. Quod si voles varicolora reddere confecta, invicem modò hunc, modò illum colorem asperge.

DE GLANDIBUS,
sive suppositoriis, globulis,
& nodulis.

CAP. XLIX.

Glandes qua. GLANDES penicilla sunt, quæ ano subjiciuntur: Græcis *πάσσαροι*, vulgò suppositoria dicuntur. Sunt autem glandes vel leves, vel mediocres, vel acres.

Glandium compositio. LEVES, in quotidiano serè usu familiares, quales sunt, quæ ex betæ radice, melle peruncta, saillo adipe, sale consperso, ficu inversa, & butyro, adjecto sale, farina hordei, aut tritici, aut siliginis, ex aqua in massam redacta, & modico sale condita: aut ex sapone albo: aut è vitello ovi, farina & sale, & id genus alius parantur. Mediocres ex melle solo, vel adjecto salis momento, vel pulvere aloës, vel hieræ picæ simplicis, vel agarici similiumque parantur. Acres verò & vehementiores ex melle quidem etiam sunt, sed validis medicamentis purgantibus additis, scammonio videlicet, colocynthide, euphorbio, usque similibus coninnantur.

A CUM autem omnis serè generis glandibus mel accedat, sciendum erit, illud sic esse commiscendum, ut pondere suo specibus respondeat. Quare danda opera, ut arachmæ uni specierum & salis, uncia una mellis addatur. Neque dum componuntur glandes, sunt admovendæ species, nisi postquam mel satis concretum fuerit, quòd aliàs vis illarum ignis vehementia dissipetur. Mel autem lento igne in exiguo cacabo ad spissitudinem usque incoquitur: mox in asserem coniectum in glandes, indicis aut digiti modo longas crassasque formatur.

DUM autem glandes subjiciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguedine illitas esse oportet: sic enim minori molestia induntur. Induntur autem ante cibum, una vel duabus horis.

USUS autem harum est, non solum cum venter est adstrictus, sed etiam cum sanguinem emittere cogitamus, ne venæ putridam excrementorum colluviem ab intestinis attrahant: id quod nostrates Medici passim diligenter perpendunt.

DEINDE cum ægri clysterum injectionem, ob vitium imbecillitatem ferre nequeunt: nec non in febribus valde ardentibus, cum materia ad caput facile rapitur: adhæc in febrilibus, ac soporiferis capitis affectibus convalescentibus: nonnunquam adhibentur, cum injecti clysteres non satis tempèstive redduntur, nam pruritus in musculo adstrictorio excitantes, recrementorum expulsionem promouent. Aliæ glandes subduntur, ut materiam noxiam à superioribus revellant: aliæ, ut recrementa alvi ducant: aliæ, ut vermes necent: aliæ, ut hæmorrhoidas aperiant: aliæ, ut ulcera recti intestini abstergant.

CÆTERUM globuli præstant glandibus oblongis: quòd rotundum aut masculum minus læsant, irritent, & rodant: eoque minus sint dolorifici, ut qui non diu ei adhærescant, sed penitus delabantur digito indice impulsis. Fiunt autem in hunc modum ad excrementa educenda. Mellis concreti, aut massæ ex farina tritici, sive hordei, ex aqua coactæ scrupuli duo: salis communis, aut fossili scrupulus unus: redigantur in globulum crassitie digitalis, aut pollicaris, qui ad Solem, aut fornacem siccat: ita diu etiam per mensures aliquot asservari potest. Ubiquis necessitas aduerit, oleo, vel butyro intinges, ac in alvum sic plenissimè demittes. Nunquam frustrari successu utentes solent: eoque proficiscentes peregre, qui sæpe in alvi adstrictionem incidunt, hujusmodi globulos circumferunt.

HIS accedunt, qui in Galliis noduli appelluntur, fabæ figuram referentes, glandibus & globulis facultate pares: qui in hunc modum parantur. Vitellus ovi, salis communis scrupulus, probè permiscetur. linteoloque

excepta, ligentur filo, cuius appendix aliqua relinquantur, ut extrahi possit.

CAVENDUM tamen diligenter, ne glandes, globulos, nodulosque illis subiciamus, qui an affectibus laborant, sanguinis ex venis in illo extortibus profusio, quod hamorrhoids Græcis dicitur, aut fistulis, aut tuberculis dolo-rificis.

DE SACCULIS.

CAP. L.

Sacculi. QUÆ veteribus arida dicebantur fomenta, hæc hodie medicamenta sacculi nominantur: nihil enim aut parum differre videtur. Componuntur ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus aliis medicamentis. Herbarum & radices conciduntur, aut leviter contendantur, perinde atque semina. Adhibentur magis ex parte capiti, cordi, ventriculo, jecori, lieni, & utero. Ideoque & composito, & forma eorundem juxta partis laborantis morbum, situm, & figuram variantur. Capiti enim, quod ad figuram attinet, qui admoventur, oblongi esse, aut curvæ formam obtinere debent: qui ventriculo, sicuti ferè effigiem referant: qui verò cordi, jecori, lieni & utero applicantur, hi partium quoque jam distarum formam imitentur. Qui capiti & cordi imponuntur, serico; reliqui verò linteolo obducuntur. Sacculi autem semper acui trans-versim missa consuantur, ne scilicet ea, ex quibus constant, in unam omnia partem labantur ac desinent. Ut plurimum etiam antequam adhibentur, lapidi ab igne excalcato imponuntur, ac vino, aut aceto irrigantur, ac subinde contracto calore partibus laborantibus admoventur.

DE PESSIS.

CAP. LI.

Pessus quid. PESSUS est lana pexa, & ad digiti formam rotunda, in qua medicamenta excipiuntur, ac genitalibus mulierum partibus induuntur. Latini pessum vocant, barbari pessarium, & natalia.

Pessori differentia. HORUM autem generales differentie tres existunt: alii siquidem emolliunt, alii adstringunt, alii aperiunt.

Pessorum compositio. EMOLLIENTES, ex cera, oleo pinguedinibus anseris, aut gallinæ, butyro salis experte, resina, medulla cervina, serno græco, & similibus fiunt.

APERIENTES verò parantur ex melle, arthemisia, distamno, brassica, glycyrrhiza, succo ruta: porro, scammonio, & id genus aliis.

ADSTRINGENTES componuntur ex bolo armeno, sanguine draconis, succo plantaginis, bursa pastoris, stercore porcino, &c.

Hæc autem ratione componuntur, ut ad ceram, aut mellis cocti unam, etiam medicamenti morbo accommodati, altera miscetur. Cæterum non semper lana excepta medica-

menta induuntur, sed nonnunquam aptis liquoribus gummiq; ac resinis additis ad formam paulò autè dictam coguntur. Interdum etiam medicamenta subacta bombyce seu serico, aut linteolo tenuissimo obducuntur, & utero subji-cuntur. Danda verò opera est, ut pelli filum prælongum habeant alligatum, quò facile, quando vitium fuerit, possint extrahi.

SUBJICIUNTUR autem vesperi, & dum Tempus somni tempus appetit, & sex aut septem horis in utero.

PERO emollientes uteri inflammationi, Uteri, bus, exulcerationibus, averionibus, & inflammationibus accommodantur. Aperientibus verò utimur, cum suppressos menses evocare, aut uterum conniventem, aut compressum emendare conatur.

ADSTRINGENTES contrarium aperientibus usum præbent: nam fluxum muliebrem cohibent, & apertum, laxumve uterum contrahunt, prolapsumque reprimunt atque propullant.

DE ODORAMENTIS.

CAP. LII.

ODORAMENTA sunt medicamenta tam simplicia, quam composita, quæ citra ignis actionem suam odore cerebrum alterare, aut gravem odorem, aut pestilentem autam depellere possunt. Horum autem varius est usus: interdum enim simplicia medicamenta naribus duntaxat admoventur: sic nigella in aceto macerata, & subinde exiccata, linteolo reoritur, aut serico inserta adhiberi naribus solet. Nunc verò multa simul simplicia medicamenta miscentur. Nonnunquam etiam ex istis unguenta, aut orbiculi odorati (poma nostri vocant) componuntur. Medicamenta verò, quæ ad compositiones odoramentorum adhibentur, sunt moschus, am-

bra, nigella, majorana, styrax, carvi, bylli, ocy-mum, stachis, spica nardi, lavendula, lignum aloës, ladanum, rosa, viola, sandali, nymphaea, caphura, & id genus alia.

IN componendis autem orbiculis, postremum strabra & moschus adijci debet.

DE SUFFUMENTIS.

CAP. LIII.

SUFFUMENTA, quæ Græcis Thymiamata, Suffumana, sive suffumigationes dicuntur, sunt quæ medicamenta, quæ incenduntur, aut ignis carbonibus injiciuntur. Fiunt aut ex rebus odoratis, ut moscho, zibetto, belzot-

no, ambra, styrace, ladano, thure, mastiche, gallia, calamintha, &c. aut fortassis, videlicet castoreo, galbano, bdellio, bitumine, lapide gagate, & id genus aliis. Odorata orbiculari forma, nunc majore, nunc minore, interdum glandes representant, interdum aviculas, quæ vulgò cypria vocantur: aliis pastillorum, ut

ut qui ex alipta, vel moscho, vel gallia moschata inscribuntur: alijs pulveris cralli modo sunt. Usus horum incensorum, ad odorem gratum conciliandum: item ad destillationes ex capite in subjectas partes, gravedines, obstructiones, alios frigidos cerebri affectus, & pestilentia contagia arcenda: tumque naribus admoventur. Conveniunt etiam asthmaticis, & us, quibus frigidorum ac crassorum humorum copia

A thorax refertus est. Suppurationibus, tussibus, laterumque doloribus. Nec non praesidio sunt & resolutis, & iis, qui syncope deficiunt, si roborantibus stomachum cataplasmatibus admisceantur: item illis, qui se à morbo, praesertim febrili recolligunt: nec non ad frigidos jecoris & uteri affectus mirifice valent, sicut etiam ferida ad strangularum, & proidentiam illius efficaciam sunt.

FINIS LIBRI PRIMI.

ANTIDOTARIUM GENERALIS LIBER II.

DE MEDICAMENTIS
alterantibus qualitate
manifesta.

CAPUT I.

ACTENUS medicamentorum materiam expediimus, ea nimirum, quae medicinam facturum in promptu esse debeat, seu simplicia sunt ea, seu varia Pharmacopolarum arte composita, quo quidem discrimine duobus ea libris videbantur esse tractanda. Cum itaque pharmacopolum, quoad ejus fieri potuit, optimè jam sit instructum, jam nihil aliud restare videtur, quam ut ejus usum Medicinæ Studiosis exponamus. Vires ergo medicamentorum hujus libro describemus, at eas tamen in genere solummodo, quod alijs in nostro videlicet Antidotario speciali vires uniuscujusque medicamenti, seu simplicis, seu compositi, sigillatim edocuerimus.

QUONIAM verò sedula Medicorum industria, nobis medicamentorum vires innoverunt, & ex quidem vel certo rationis admodum, vel fortuita solum experientia: discrimen hoc quoque nobis merito fuerit observandum, ne nostram nobis hæc confusio methodum interrumpat. Quæ manifestis ergo qualitatibus suis in corpora nostra vires exerunt, ea primum, qua fieri poterit dexteritate, discutiemus: post si quid fuerit, quod de specifica medicamentorum facultate dicendum esse videatur, Studiosis etiam id animo lubente communicabimus.

ITAEQUE qualitates Medici manifestas appellat, quæ nostris sensibus, maxime verò duobus hæc, gustui nimirum & tactui, sunt obvia. Licet enim vel visu, vel odore medicamentorum vires aliquo fortasse modo per-

B cipiantur, id tamen iudicium levius est, & magis incertum, quam ut certis regulis describi possit: saporum verò discrimina certò quidem, quibus unumquodque viribus polleat, ostendunt, non ea tamen hic inter medicamentorum vires reponenda sunt. Non enim quicquam medicamenta saporibus agent, sed hos eis natura tribuit, ne quis eorum usum facile deciperetur: siquidem non quid edendo sit, solum sapore distinguimus, sed quibus unumquodvis in corpus vel assumptum, vel admotum viribus agere possit, edocemur: nec quæ gustamus, omnia devorantur, sed ea vel abjicimus, vel iis alter utimur, manu videlicet gælix vices obeunte. Manifestas ergo medicamentorum vires exponemus, quas equidem omnes vel ad calorem, vel ad frigus, vel ad humectationem, vel ad exiccationem referre possit: tot siquidem qualitatibus efficiuntur omnia, quorum actio certis possit demonstrari rationibus.

DE MEDICAMENTIS
temperatis.

CAP. II.

CUM medicamentorum vires ad quatuor genera modò retulerimus, ut omnia vel calore, vel frigore, vel humectando, vel exiccando suas exerant actiones, mirum fortasse videbitur aliquibus, quod hic aliqua statuamus esse medicamenta, quæ nec ad calorem, nec ad ullam aliarum qualitarum referantur: quo etiam nomine temperata vocantur, quod vires adeò manifestis non habeant, ut merito vel frigida, vel calida, vel sicca, vel humida dici queant. Hæc tamen non absque ratione dubitari possit, an tale utquam medicamentum invenietur, in quo tanta sit harum qualitarum temperies, ut non ex his aliqua cæteris sit evidenter. Ne tamen subtilius hæc

bb 5